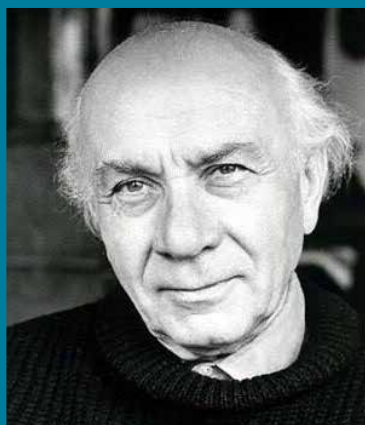

Művelődés – Népfőiskola – Társadalom

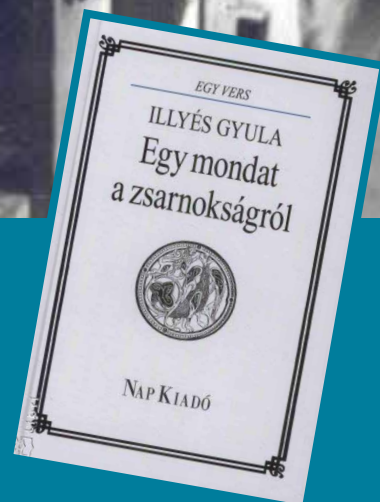
A MAGYAR NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG KIADVÁNYA – 2016/1

„Jobb polgárt, jobb hazafit, s jobb embert nevelni, ez a népfőiskola célja” (Móricz Zsigmond)

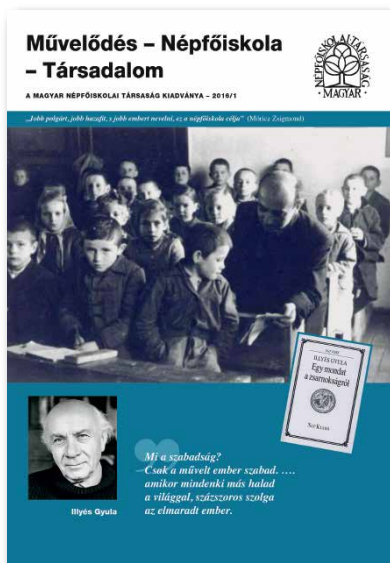

Illyés Gyula

*Mi a szabadság?
Csak a művelt ember szabad.
amikor mindenki más halad
a világgal, százszoros szolga
az elmaradt ember.*

Tartalom

Művelődés és szabadság	1
A kulturális esélyegyenlőség lerombolása – a nemzeti együttműködés rendszerében	2
Egy egyre töredezetebb térkép	8
Állami földprivatizáció – intézményesített földrablás	10
Országvesztés törvényesített földrablással	18
Közgyűlés	20
A magyar népfőiskolai megújulás szüksége és programjavaslata	22
Hagyomány és modernség	23
Innováció az európai felnőttoktatásban	24
Közösség – művelődés – közösségi művelődés	25
Világhírű lehetne a pilisszentkereszti katolikus templom	25
Napfivér Szociális Szövetkezet alakult Kővágóörsön	27

A Magyar Népfőiskolai Társaság folyóirata

Felelős kiadó az MNT elnöksége
Felelős szerkesztő: Dr. Szigeti Tóth János
Szerkesztő: Mihályfi Márta
Tördelőszerkesztő: Kit Bt.
Készült a Bonex-Press nyomdában

Szerkesztősége: 1138 Budapest, Révész u. 2/c
www.nepfoiskola.hu
mnt@nepfoiskola.hu

ISSN: 1218-1455

A kiadvány megjelenésének támogatója:
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Az elmúlt hetekben nyilvánosságra került sajtóinformációk a Nemzeti Művelődési Intézetről, és a jövőjére vonatkozó kormányzati döntésekről – amelyek egyúttal az egész magyar közművelődést érintik –, arra készítették a Magyar Népfőiskolai Társaságot, hogy a szakmai állásfoglalását tartalmazó nyilatkozatát közlétegye (elfogadta az MNT elnöksége 2016. augusztus 26-án):

Művelődés és szabadság

Nyilatkozat a művelődés szabadságáért

Mi a Magyar Népfőiskolai Társaságban (alapítva 1988-ban) a Magyar Népi Művelődési Intézet szellemi örökösének tekintjük magunkat.

Az intézet egykori alapításához Illyés Gyulát is felkérték, aki „Kiáltvány a parasztság művelődése ügyében” címmel írt felhívást akkor, 1946-ban. Ebből idézünk: „Mi a szabadság? Csak a művelt ember szabad. amikor mindenki más halad a világgal, százszoros szolga az elmaradt ember”.

1998-ban, majd 20 évvel ezelőtt Révfülöpi nyilatkozat címmel tettünk közzé mi is egy felhívást, amelynek legfontosabb mondandója az volt, hogy a művelődés tulajdonképpen szabadságra nevelés.

Szabad szellem nélkül nincs művelődés és nincs képzés, és nincs tanulás. Akkor ezt a nyilatkozatot az 1948. évi révfülöpi szabadművelődési konferencia 50. évfordulója alkalmából tettük, amely konferenciával indított az akkori önkény végérvényes és döntő ideológiai támadást a szabadművelődés alapelvei ellen.

Ugyanilyen veszély fenyeget ma is?

Hadd idézzünk a 98-as Révfülöpi nyilatkozatból: „A nemzeti és európai civilizáció alapvető értékei, mint az emberi méltóság és jogok, a demokratikus törvényesség, az erőszak elutasítása, mások megbecsülése, az együttérzés szelleme, a méltányos fejlődés, az egyenlő lehetőségek, a személyes felelősség, az ökológiai rendszer megőrzése, mind összefüggenek az alapvető emberi szabadsággal. A jövő nemzeti és európai közművelődésének, felnőttoktatásának ezen értékek

értvényre juttatását kell a középpontba állítania.”

A fenti gondolatokkal ma is azonosulva szeretnénk nyilvánosan közzétenni, hogy a Magyar Népfőiskolai Társaságnak semmi köze a kormányzat legújabb intézkedési tervéhez, nevezetesen ahhoz, hogy a Nemzeti Művelődési Intézet feladatait a Lakiteleki Népfőiskola Alapítvány veszi át.

Társaságunk Grundtvig, és a két világháború között működő magyar népfőiskolák szellemi örökségét magáénak vallva végezte mindig és végzi minden nehézség ellenére ma is a tevékenységét, és a tőlünk igen eltérően értelmezett és alkalmazott népfőiskola szón kívül az ügyben nincs kapcsolat a Társaság és az Alapítvány között.

Mi teljes mértékben ellenezzük az ilyen túlközpontosító művelődéspolitikai intézkedést.

Ha bárki álságosan azzal érvel, hogy egy magára hagyott intézet megmentéséről van szó, az mélységesen lehangoló és elszomorító ma az országra nézve.

Álláspontunk szerint a népfőiskolai hagyomány a magyar művelődési tradíciónak, a magyar kultúrának egyik fontos összetevője – a közösségi művelődés, a közösségfejlesztés, a hagyományőrzés, az amatőr, kortárs művészeti és rokon tevékenységek között.

Ugyanakkor a népfőiskola kizárólagos vezető szerepének látszatát kelteni egy ilyen intézkedéssel, felelőtlenül egymás ellen fordítani a nemzeti kultúra alkotóit, önkénteseit és szakembereit, azt a Társaságunk mindenképpen elkerülendőnek tartja.

2016. augusztus 26.

Magyar Népfőiskolai Társaság

Karácsony Sándor

A népművelésben más műveli a népet,

a szabadművelődésben

maga művelődik a nép.

Új Szántás, 1947

A kulturális esélyegyenlőség lerombolása

– a nemzeti együttműködés rendszerében

Bevezető megjegyzés: A kulturális esélyegyenlőség lerombolása c. írás 2014-ben keletkezett, és egy közismert folyóirat szerkesztőjének felkérésére íródott. Az írás megváltoztatására semmilyen ok nem merült fel máig. Ellenkezőleg: a történet folytatása inkább szükséges lett volna, mert azóta még súlyosabb események, tények igazolják e cikk megállapításait.

Még egy fontos információ az olvasó számára. A szerző több mint 45 éve rendszeresen publikál, de még soha nem fordult elő, hogy írásának közlését a megrendelés ellenére egy az egyben elutasították – 2014-ben Magyarországon. A szerkesztői öncenzúrázás olyan esetről van szó, ami nemcsak jelzi, de alá is támasztja, hogy a nemzeti együttműködés rendszere nem több mint üres szólam.

A civil szféra és az állam viszonya a politikai viták előterébe került. Az utóbbi évek magyarországi népfőiskoláinak történetét dokumentálva, mi nem ehhez a vitához szeretnénk kapcsolódni, hanem egy civil szervezet példáján mutatjuk be a kormányzati kultúrpolitika súlyos torzulásait. A korábbi évekhez képest a költségvetési támogatás ellentmondásai miatt a Magyar Népfőiskolai Társaság (MNT) számára nem maradt más, mint hogy az alapjogi biztoshoz fordult panasszal. Ennek az előzményeit és az alapjogi biztos jelentését mutatjuk be. Értékeljük az erre reagáló kormányzati válaszokat, s jellemezzük a népfőiskolák tevékenységi területének helyzetét. Kitérünk arra, hogy a szakmaiságot mellőző, pártpolitikai alapon vezérelt irányítás mellett hogyan jelennek meg a korrupció elemei is a kultúra területén.

Az alapjogi biztos népfőiskola meghatározása

Szabó Máté alapjogi biztos 2013. szeptemberben kelt levelében értesítette a kulturális államtitkárságot, hogy vizsgálatot kíván indítani. Először is leszögezi a támogatási jogosultság jogi háttérét és a tényállást a támogatásokról: „A jelzések, panaszok nyomán áttekintettem a népfőiskolák működésére vonatkozó jogi szabályozást. A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (közművelődési törvény) 1. számú melléklet w) pontja alapján *népfőiskolának* minősül az olyan,

felnoftoktatási célú tanfolyamokat szervező, helyi önszerveződés alapján létrejött szervezet, amelynek pedagógiai programja a szakismeretek átadásán túl személyiségfejlesztő (állampolgári, közéleti) elemet is tartalmaz, s melynek lebonyolítási, oktatási rendszerét, módszereit a résztvevők maguk is alakíthatják. A közművelődésről szóló törvény 91. § (1) bekezdés c) pontja írja azt elő, hogy a miniszter által vezetett minisztérium költségvetési fejezetében kell biztosítani a *népfőiskolai mozgalmak működési támogatását*. A legutóbbi két év költségvetési törvényei alapján az látható, hogy a törvényben előírt működési támogatást kizárólag a Lakitelek Népfőiskola kapta meg, a 2012-es költségvetési évre 330 millió, a 2013-as költségvetési évben 300 millió forint összegben.”

Hozzá kell tennünk, hogy a Magyar Népfőiskolai Társaság ugyanezekben az években - 2012-ben 1,0 m forint, 2013-ban 3,5 millió forint támogatást kapott. A fenti támogatás mellett a Lakitelek Népfőiskola 2013-ban kiemelt kormányzati beruházás indult 1,5 milliárd forint értékben. Lásd: www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/mk11034.pdf

Vagyis az arányok alapján az egyik intézmény több mint 2 milliárd forint támogatás folyósítást kapott, a másik ugyanezen időszak – két év 2012-13 – alatt 4,5 millió forintot. Jegyezzük meg, hogy az alapjogi biztos által hivatkozott törvényi szabályozás a kiemelt támogatású Lakiteleki Népfőiskolára nem vonatkozik.(?) Éves működési támogatásai egyedi képviselői indítványként születtek, a beruházás pedig

kormánydöntés volt. Érdeemes megjegyezni, hogy a jogszabályra történő hivatkozás és a visszasságok kapcsán minden hivatalos helyen mentegetődzve sajnáltatták magukat, hogy ők is kész helyzetbe kerültek, az ügy nem tartozik illetékességi körükbe, a lakiteleki népfőiskola támogatása csak „átfolyt” rajtuk, rendelkezési joguk nem volt felette.

1983-at követően népfőiskolai baráti körök alakultak, 1986-ban megünnepelték a sárospataki református népfőiskola indulásának 50. évfordulóját, s többszöri elutasítás után 1988-ban megalakulhatott a Magyar Népfőiskolai Társaság (MNT), annak megválasztott első elnökével, a most 100 éve született Benda Kálmán történésszel.

A szervezet örökségként magáénak vallotta és vallja ma is a két világháború közötti egyházi, és világi népfőiskolák hagyományainak folytatását. Alapítói akkor megfogalmazták, hogy a „népfőiskolák elsősorban a vidék és a kis települések életképessége erősítésének, öntudatosodásának a szellemi fórumai. ...A cél a helyi társadalom megújítása, az önkormányzaton alapuló, korszerű, demokratikus és virágzó helyi társadalom létrehozása”. (1988)

Számunkra igen fontos volt, hogy ami korábban magától értetődőnek tűnt a népfőiskolák helyi kisközösségi szerepéről, azt most a jogi érvelésen keresztül is láthattuk.

Legalábbis az 1997-es közművelődési törvény óta – amely név szerint említi a népfőiskolákat – úgy értékeltük, konszen-

zus van abban a tekintetben, hogy alapvető fontosságú egy olyan civil szerveződésű hálózat, amely a vidéki települések művelődési hátrányainak leküzdését vállalja legfőbb célkitűzésének. Az alapjogi biztos jelentése így érvelt a népfőiskolák fogalmáról és szerepéről:

„A *népfőiskolák* hagyományosan a felnőttoktatás, közművelődés, a nemzeti kultúra ápolása, az ifjúságnevelés intézményei Európában és – az 1910-es évek óta – Magyarországon is. A népfőiskolák rugalmas tananyagokkal, oktatási módszereikkel jellemzően széles társadalmi rétegek számára tették és teszik ténylegesen elérhetővé a mindennapi élethez szükséges tudás, műveltség megszerzését. Az országos szervezetű népfőiskolai mozgalmak nem csupán a művelődéshez való joggal kapcsolatos lényeges közfeladatot látják el, hanem – a civil és szakmai autonómia védelme és az önkéntesség előmozdítása mellett – a kulturális esélyegyenlőség elvének hordozói, így e funkciók, feladatok ellátásának rendszeres állami költségvetési támogatása – a törvénnyel összhangban – kellően alátámasztható. A leszakadó kistérségek településeit elérő népfőiskolai mozgalmak által folytatott felnőttképzés területén a foglalkoztatáspolitikai segítő eszközként is működik. Értelemszerűen ugyanakkor az állam az ellátott közfeladatra tekintettel részesítheti támogatásban a népfőiskolákat, hiszen ezzel az elnevezéssel más profilú, például politikai pártokhoz kötődő intézmények is működnek. Az állam dönthet úgy, hogy a költségvetésből kizárólag a kiterjedtebb szervezetrendszerrel rendelkező, hagyományos, országos hatókörű népfőiskolák részesülhetnek támogatásban, illetve hogy előzetes szakmai szempontrendszer alapján történik a támogatás megállapítása.”¹

Az alapjogi biztosnak nem volt hatásköre elemzését kiterjeszteni a politikai pártokhoz kötődő népfőiskolák ügyére, ugyanakkor a fenti fejezet utolsó mondatai erre tesznek utalást. Talán azt lehet sejteni mögötte, hogy ha a köztámogatás szempontjait az állam mérlegeli, akkor ne egy egyközpontú pártkötődésű intézményre helyezze a hangsúlyt, hanem egy országos hálózatra, amely jobban megfelel a társadalmi igazságosságnak.

Az alapkészség fejlesztés negligálása

A magyarországi felnőttek alapkészségei – leegyszerűsítve az olvasási, írási, számolási alapkészségek – helyzetéről több

tanulmány született az MNT keretében, illetve a társaság 1999-óta több nagyszabású nemzetközi és hazai fejlesztési projekt keretében vezette be Magyarországon a felnőttek kompetencia alapú alapképzésének gondolatát, és gyakorlatát. Lásd az MNT referencia munkái – elérhető a www.nepfoiskola.hu honlapon)

A téma fontosságára rámutatandó, ki kell térnünk arra, hogy ebben a stratégiai fontosságú kérdésben lényegében alig történt érdemi előrelépés az elmúlt másfél évtizedben. A fiatalok és felnőttek alapkészségeinek korszerűsége alapvetően befolyásolja a társadalmi befogadás és integráció minőségét, és a gazdaság versenyképességét. Az Állami Számvevőszék 2009-12 között három tanulmányt is szentelt a felnőttképzésnek. Ezekben a tanulmányokban a kormányzat számára megfogalmazott javaslatok megoldásai nem

tükröződnek semmilyen új törvényben és a gyakorlatban sem.² Ellenkezőleg azt mondhatjuk, hogy a közmunka program keretében 2010 óta bevezetett „kötelező” alapkészség fejlesztés semmilyen korszerű európai gyakorlatra nem támaszkodik, évtizedekkel ezelőtti, elavult iskolai módszereket követ, igen drága és hatástalan, röviden: kidobott közpénz, amely csak a feladat politikai igazolására szolgál, a benne résztvevők általános elégedetlensége mellett.

Az ÁSZ tanulmányok fő megállapításait az alábbiak szerint foglalhatjuk össze a legrövidebben: *a felnőttképzés nem szolgálta a kitűzött célok szerint a társadalmi csoportok és térségek közötti különbségek csökkentését, ellenkezőleg ezeket tartósította, vagy növelte. Nem szolgálta a gazdaság elvárásainak való megfelelést és a gazdaság versenyképes-*

¹ Az alapvető jogok biztosának JELENTÉSE az AJB-8170/2012. számú ügyben
Előadó: dr. Láposy Attila

Érintett szerv: Emberi Erőforrások Minisztériuma

http://www.nepfoiskola.hu/userfiles/file/letoltesek/biztosi_jelentes_nepfoiskolak.pdf

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala honlapján egy rövid összefoglaló is olvasható. Link: Az ombudsman az országos népfőiskolai mozgalmak állami támogatásával kapcsolatos problémákról

www.ajbh.hu Hírek és közlemények rovat. Ezen belül az összefoglaló a Közleményekben található.

² 1. A felnőttképzési rendszerek hatékonysága nemzetközi összehasonlításban **A tanulmányt szerkesztette és a kutatást vezette:** Dr. Pulay Gyula Állami Számvevőszék, 2009
2. Jelentés a felnőttképzés feltételrendszerének, eredményességének, a gazdaság munkaerőigénye kielégítésében betöltött szerepének ellenőrzéséről, ÁSZ, 2010
3. Jelentés a Regionális Képző Központok (Türr István Képző és Kutató Intézet) Ellenőrzéséről, 2012

ségének növelését. A rendszer nem hatékony, pazarló a források felhasználásában. Mindezek együttesen társadalmilag káros jelenségek.

A hátrányos helyzetűek felzárkóztatása témakörben az ÁSZ tanulmányok drámai összképet vázolnak, s hozzá keltegyük, ennek semmilyen következményét nem vonták le se 2010 előtt, se 2010 óta. A kutatás megállapítja, hogy a regionális munkaügyi központok közreműködésével lebonyolított támogatott képzések száma 2006 és 2009 között közel egyharmaddal (29,6%-kal) visszaesett. Ezen belül a hátrányos helyzetűek részére indított képzések száma 24,9%-kal csökkent. A hátrányos helyzetűek legnagyobb részét jelentő regisztrált álláskeresőkre részére indított ún. elfogadott képzések száma nagyobb arányban esett vissza (63,1%-kal) (ÁSZ 2010) Nem készült el a hátrányos helyzetű csoportok oktatására, képzésére összpontosító, a társadalmi befogadást erősítő feladatokat és felelősöket megjelölő cselekvési terv. A hátrányos helyzetű személyek esélyegyenlősége és alkalmazkodó képessége érdemben nem változott, munkaerő-piaci helyzete pedig romlott. Így az ÁSZ.

Az ÁSZ 2010-ben közzétett másik tanulmánya, valamint a Türr István Képző és Kutató Intézet tevékenységét elemző, 2012-ben napvilágot látott jelentés is azt tükrözi, hogy a relatíve igen nagy forrásokkal és infrastruktúrával tevékenykedő intézményrendszer nem teljesítette a feladatait, mert:

- a felnőttképzés forrásvolumene alapvetően a gazdaságilag fejlettebb térségekben növekedett, nem segítette a hátrányos helyzetű emberek felzárkóztatását
- nem járult hozzá a régiók közötti különbségek csökkentéséhez
- az adatok részlegessége miatt nem lehet megállapítani, hogy gazdaság igényeivel való összhang megvalósult-e.

A képző központoknál a 2007-2011-es években befejeződött képzésekre felvettek száma 131 ezer fő. Ezek közül: 62 ezer fő hátrányos helyzetű volt. A képző közpon-

tok forrásai: 2007-2011 években összesen mintegy 22 Mrd Ft-ot tettek ki. Az ÁSZ szerint 2007-2010-ben nem volt hatékony a működés, mert:

- az egy főre jutó képzési költség 125,1 M Ft-ról 137,1 M Ft-ra, 9,6%-kal emelkedett,
- míg az elhelyezkedési kérdőívre választ adókból az elhelyezkedettek aránya 55,7%-ról 52,2%-ra csökkent.

A hátrányos helyzetűek képzése terén sem volt eredményes az intézményrendszer, mert:

2007. évről a 2010. évre a képző központokban 19 025 főről 17 719 főre, a képzésben résztvevőkhöz viszonyított aránya 50,0% alá csökkent.

A szemléletváltás, a hangsúlyok megváltoztatása és a tárcák közötti, továbbá a társadalmi partnerekkel és a non-profit ellátókkal folytatott egyenrangú párbeszéd nélkül az eddig felrajzolt pazarló és alacsony hatékonyságú tevékenység fog folytatódni. A hátrányos helyzetűeket felzárkóztató képzéseket is egységes szemléleti irányítás hatálya alá kell vonni, és teljes körű, egységes és koherens felnőttképzési szabályozás szükséges. Ez a rövid összkép igazolja, hogy igen drága és alacsony hatékonyságú állami intézményrendszerrel van szó.

Program ajánlat a 2010-es választásokhoz

Vissza kell kanyarodnunk időben a 2010-es választás előtti időszakhoz, hogy még világosabbá tegyük a kulturális kormányzat esélyegyenlőséghez való hozzáállását. 2009-ben megismerve a FIDESZ kulturális stratégiáját, javaslatot terjesztettünk elő a párt kulturális munkacsoport vezetője számára, egy a választást követő művelődési helyzetkép és stratégia kidolgozására, amit lelkes támogatással fogadtak. Több munka közbeni személyes konzultációt követően 2009-ben el is készült egy szakértői tervzet, amit 2010-ben publikált az MNT. Ez a baloldali szakmai körök érdemtelen támadásait leszámítva semmilyen észrevételt nem kapott. Nem mondták azt: bocsánat már nem időszerű, mert más forráskönyv érvényes.³

A kulturális tárcát a 2010-14 közötti időszakban három államtitkár vezette és egy miniszterváltás történt az időszak alatt. Az előbb említett kulturális pártstratégiához képest nem található semmilyen iránymutató dokumentum a közösségi művelődés, felnőttoktatás átfogó fejlesztéséről. A tülekedő hozzáértők annál nagyobb rohama volt tapasztalható, s az államtitkárok és helyetteseik egyéni ízlése és ötletei vitték a kultúrpolitika fő irányát, s az újdonsült és minden időben rendelkezésre álló szakértők sora tűnt fel. A nyilvános megnyilatkozásokból érzékelhető volt, hogy fenntartják egy új közművelődési, közösségi művelődési stratégia megalkotásának a feladatát, és az érvényben lévő közművelődési törvény módosítását, vagy új törvény megalkotásának szándékát. Az MNT és szakértői csoportja a nemzetközi és európai gyakorlatot ismerve, ezeket a törekvéseket üdvözölte, és ki is dolgozta a maga javaslatait. Mivel az a hír terjedt el, hogy az új stratégiát a magyar irodalomtörténet és kultúrpolitika egy jeles történeti személyiségéről Németh Lászlóról fogják elnevezni az MNT közzétett egy tanulmányt, amelyben vázolta Németh elgondolásainak lényegét és aktualitásait.⁴

Nekiállt ugyanakkor egy átfogó törvénykezési szakmai anyaggyűjtéshez, s folyóiratában egy különszámot szentelt a témának. Ebben a lapszámban a művelődéstörténeti előzmények és a mai európai és vezető európai országok törvénykezési gyakorlatának bemutatása mellett egy törvénytervezetet is közzétett. Hivatalosan is megküldte a minisztériumnak és nyilvános szakmai vitákat kezdeményezett. Sajnálatos módon még csak válaszra sem méltatatták a kezdeményezésünket.⁵

Hiába hívtuk fel a figyelmet, hogy a tanulás támogatása segíthet a válságból való kiút megtalálásában, s a gazdasági válságból való kiút is jelentősen gyorsítható, ha az emberek művelődési, tanulási lehetőségeire kiemelt gondot fordít az állam. Érveltünk, hogy talán soha nem volt időszerűbb az, hogy Magyarországon végre törvény által szabályozottan és garanciákat biztosítva működhesse a népfőiskolák, amelyek képesek mindenhol, a legkisebb településre is eljutni, műveltséget adni, mindenkinek szólni és „megtanítani az életre” a benne résztvevőket. A javaslatok megválaszolására sem került sor, nemhogy érdemi figyelembe vételére. A döntéshozókat a politikai-hatalmi hierarchiában feljebb elhelyezkedők döntései sodorták,

³ Művelt nép – emelkedő ország. Egy kitörési esély – 2010 http://www.nepfoiskola.hu/MNT_hu/dokumentumok2010/muvelt-nep-emelkedo-orsz-belso.pdf

⁴ 2011/4.sz Gondolatok a Németh László Tervhez http://www.nepfoiskola.hu/mntlap/archiv/2011_4/mntlap_2011_4.pdf

⁵ A lapszám elérhető http://www.nepfoiskola.hu/userfiles/mnt2012_1_hcolor.pdf

vagy más napirend volt számukra fontos. Jellemzővé vált a színpalak mögötti döntéshozatal és a döntések útjában állók teljes figyelmen kívül hagyása.

A kormányzati tagok és a parlamenti képviselők széles köréhez fordult az MNT kéréssel (2010-ben, 2011-ben és 2012-ben), hogy a parlamenti költségvetési támogatás méltánytalan gyakorlatán változtassanak, szakmai érvek és tárgyi adatok alapján. Ezekre a beadványokra, felvetésekre soha semmilyen válasz nem érkezett, a képviselők – akik láthatóan nem a választói akarat képviselői – kerülték, hogy szóba álljanak az MNT-vel és felkarolják a javaslatot. Volt olyan – korábbi évekig elnökségi tagunk, jelenleg kormánypárti képviselő – aki fel sem vette, s veszi ma sem a telefont. Ha bárki mégis vállalkozott támogató akcióra, kizárólag informális kapcsolat útján történő közreműködést ígért. Ellenzéki képviselőket nem is volt értelme megkeresni, hiszen nekik sokkal nagyobb horderejű ügyekben vívott szélmalomharcuk közepette nem volt türelmük ilyen kisebb méltánytalansággal foglalkozni.

A költségvetési támogatás biztosításának szándéka mögött egy másik törekvés is meghúzódott, nevezetesen, hogy az MNT maga akart a végére járni az irodavásárlási svájci frank adósság ügyében. 2004-ben még az előző kormány kulturális minisztere indirekt jelzése alapján helyesebbnek látták, hogy elhagyják a társaság alapító (1988) székhelyét, a Budai Vigadó épületét, ahol kényszer albérletben tartózkodtak. A fenyegetés bevált. Az önállóság érdekében az MNT testülete az önálló irodatulajdon vásárlás mellett döntött, ami csak kölcsön felvétellel volt lehetséges. A 20 éves futamidőre felvett 20+3 millió forint értékű svájci frank alapú kölcsönt a Volksbank (ma Szberbank) adta. (20 az iroda, 3 a felújítás) Változó szerződés módosításokkal 2012-ig 7,5 millió forintot törlesztett a társaság. 2012-ben a bank hozzájárulásával 17,2 millió forintért kénytelenek voltak eladni, annak reményében, hogy a bankkal jó megegyezést tudnak kötni. Az eladás után ez a kecsegtető perspektíva semmivé vált, mivel a bank a korábbi homályos ígérvények ellenére semmit nem engedett. 2014-ben a bank 13 millió forint hátralékot követelt. Az MNT perindítást kezdeményezett, miközben elkezdődött a kormányzati szintű svájci frank kölcsön rendezés ügye, amelynek során felfüggesztették az eljárásokat. 2013-ban hivatalos megkeresésben terjesztettük elő a devizahitel ügyet a minisztérium számára,

hogy segítséget kérjünk. Teljes elzárkózás volt, azzal az indokkal, hogy ilyen extra célra nincs pénz a tárcának. (Nem tudni hivatalosan hány 100 milliárd forint központi támogatásban részesültek különböző önkormányzatok és intézmények, felhalmozott adósságuk rendezése érdekében.) A tárcától egy magas beosztású országgyűlési képviselőhöz irányítottak, aki azt ígérte megpróbálkozik a segítséggel. Erre vonatkozó feljegyzést kért, majd többszöri sürgetés ellenére immáron több mint egy éve semmi hír a segítségnyújtásról. Az MNT újra megkísérelte hivatalos formában is felvetni az ügyet a kulturális államtitkárságon, eredménytelenül. Be kellett látni, hogy számukra nem ér annyit a munkánk, hogy bárkinek érdekében álljon segíteni. Felmerültek olyan reményteljes lobbizási esélyek, amivel az adott rendszerbe tagozódva sikerrel el lehetett volna rendezni az adósságügyet. Erre az útra azonban az MNT nem tért rá soha.

Visszásság a népfőiskolák jogbiztonságában – Az alapvető jogok biztosának vizsgálata

Mindezek után, vagyis a minisztériumoknak, a parlamenti képviselőknek eljuttatott kérvények és a személyes megkeresések eredménytelenségét követően döntött úgy az MNT, hogy valódi polgári szervezetként, az alapvető jogok biztosához panasz beadvánnyal fordul a népfőiskolák költségvetési támogatásának ellentmondásai, visszásságai miatt. 2010 óta az illetékes minisztériumok számára tett személyes és írásos megkeresésekre érdemi válasz nem érkezett és valódi konzultálási lehetőséget sem kaptak. Még Szabó Máté kezdte el majd Székely László újonnan kinevezett ombudsman fejezte be a vizsgálatot. Nyilvánosan is kifejezésre kell juttatni mindkettőjüknek és munkatársaiknak, Láposy Attila előadónak az elismerésüket és köszönetüket, hiszen az Alapvető Jogok Biztosának hivatala volt az első, aki *tiszteletben tartotta az emberi méltóságukat, emberszámba vette felvetéseiket* és egy demokratikus állam intézményéhez illő hangnemben és módon kezelte az ügyet.

Az ombudsman jelentése megállapítja, hogy „*a működést veszélyeztető konkrét kérelem, illetve ezen a területen a működési támogatások megállapításával kapcsolatban megfigyelhető kiszámíthatatlan helyzet a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okoz.*”⁶

lan helyzet a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okoz.”⁶

A 2013. decemberi keltezésű 11 oldalas jelentés felkéri a minisztert: „A jelentésben feltárt, alapvető jogokkal összefüggő visszásságok bekövetkezése lehetőségének *jövőbeni megelőzése* érdekében az Ajbt. 31. §-a alapján *felkérem* a kultúráért felelős emberi erőforrások miniszterét, hogy – az államháztartásért felelős nemzetgazdasági miniszterrel koordináltan – a szükséges intézkedések megtételére.

Megjegyezzük, hogy 2014-ig ilyen megkeresés a minisztériumtól nem történt. Sőt az alapjogi biztosnak szóló államtitkári válasz szakmai csúsztatásai egyoldalúságai mellett jellegzetesen olyan mondat fordulatokat is tartalmaz, amelyek *tudtára adják a panaszosnak, hogy a dolgok irányítása a hatalom kezében van*, és tág tere nyílik annak, hogy azt tegyenek, amit ők jónak látnak. A válasz egyes passzusai lényegében fenyegetésnek számítanak.

Kiszámíthatóság a polgárok számára

„A jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek *a jog által megállapított működési rendben*, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy *a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást.*”

Az állam intézményvédelmi kötelezettsége

Az alapjogi biztos érveket keresett, hogy – lévén a művelődéshez való jog nem alanyi jog – a korábbi alkotmánybíróági gyakorlat alapján támassza alá az állam kötelezettségeit. „Az Alkotmánybíróság több döntésében is megállapította, hogy a művelődéshez való jog nem alanyi alapjog, a művelődés, így különösen az oktatás és a tudományos, művészeti élet területén – a kultúra és a művelődés hozzáférhetőségének megteremtésével és a társadalmi esélyegyenlőség előmozdításával – az államot

⁶ Az alapvető jogok biztosának JELENTÉSE az AJB-8170/2012. számú ügyben

elsődlegesen intézményvédelmi kötelesség terheli. Az állam intézményvédelmi kötelességéből eredően úgy alakíthatja ki e jogok megvalósításához szükséges jogszabályi és szervezeti feltételeket, hogy mind a többi alapjoggal kapcsolatos, mind pedig egyéb alkotmányos feladataira is tekintettel legyen; az egyes jogoknak az egész rend szempontjából legkedvezőbb érvényesülését teszi lehetővé, s mindezzel az alapjogok összhangját is előmozdítja. Az állam köteles gondoskodni olyan intézményekről, illetve megfelelő szervezeti szabályokról, amelyek a tudományos, oktatási és kutatási tevékenység szabad folytatását garantálják. [vö. 41/2005. (X. 27.) AB határozat]

A jogbiztonság követelménye

Észrevételezte az MNT a panaszában azt is, hogy függetlenül attól melyik kormányról van szó, a támogatás folyósításának menete egyfajta kegy gyakorlásaként került lebonyolításra, sok esetben pedig a kegyesség helyett inkább a hivatali hatalommal való visszaélésről beszélhetünk. Ezért is fontos megállapítása a biztosnak a jogbiztonság követelményének betartása. „A jogbiztonság követelményének érvényesülése szempontjából ugyanakkor alapvető szempont az Országgyűlés által már megállapított és végrehajtandónak nyilvánított működési támogatás kifizetésének kiszámíthatósága. Mindez azzal együtt is követelmény, hogy valóban nincsen külön tételes előírás a támogatás kifizetésének határidejére vagy ütemére, egy összegben vagy részletekben történő kifizetésre.”

Az alapjogi biztos intézkedései között az államtitkárt felkérte, hogy járjon el s

1. „az érintett országos népfőiskolai szervezetekkel való együttműködésben tekintse át, hogy – a korábbi inkubációs cél megvalósulására, a felnőttképzés átalakítására figyelemmel – mely feladatok ellátásához indokolt a jövőben állami támogatást rendelni, továbbá a feladatalapú költségvetési finanszírozás esetében milyen jogszabályi szintű, illetve más jellegű garanciákkal lehet megteremteni és növelni a jogbiztonságot, az előre tervezhetőséget és a kiszámíthatóságot;

2. a következő költségvetési év vonatkozásában az érintett országos népfőiskolai szervezetekkel való együttműködésben elemezze, illetve dolgozza ki – a meglévő elszámolási kötelezettség érvényesítése mellett – a feladatalapú állami támogatás hasznosulásának ellenőrzésével kapcsolatos szakmai szempontrendszerét.”

2013. decemberben kelt ez a kérés. Azóta sem történt érdemi előrelépés, persze hogyan gondolkodnak a hivatalokban nálunk: választási év jön, várjuk ki mi lesz.

Az népfőiskola ügyet Székely László biztos fejezte már be, s 2014. márciusban az államtitkár válaszára írt levelében újra hangsúlyozta a művelődési hozzáférés fontosságát és a bevált szervezeti keretekre való támaszkodást.

„A finanszírozási rendszer indokolt átalakításával összefüggésben, ahogyan arra az ombudsmani jelentésben is felhívtam a figyelmet, a fokozatosságot, valamint az érintett szervezetekkel való érdemi párbeszédet és együttműködést kiemelt fontosságnak látom. Alapvető fontosságúnak tartom azt, hogy országos szinten, ezen belül pedig a hátrányosabb helyzetű térségekben és településeken is javuljon a közművelődéshez való tényleges hozzáférés, a közművelődéssel összefüggő szolgáltatások elérhetősége. Az esélyegyenlőséggel, a művelődéshez való joggal kapcsolatos állami kötelezettségek teljesítéséhez pedig indokolt a meglévő, ismert és bevált szervezeti keretekre és intézményekre, így az országos népfőiskolai mozgalmakra is építeni.”

„Jelentésemben felhívtam arra a figyelmet, hogy az országos szervezett népfőiskolai mozgalmak nem csupán a művelődéshez való joggal kapcsolatos lényeges közfeladatot látnak el, hanem – a civil és szakmai autonómia védelme és az önkéntesség előmozdítása mellett – a kulturális esélyegyenlőség elvének fontos hordozói. Működésük támogatása más hasonló profilú és funkciójú civil szerveződésekhez hasonlóan nem egyszerűen finanszírozási kérdés: az Országgyűlésnek megvan a joga arra, hogy a költségvetési támogatás keretein változtasson, de a közfeladat ellá-

tásáról más úton feltétlenül gondoskodnia kell. Mindezek alapján – bár tisztában vagyok a költségvetési keretek szűkös voltával – bízom benne, hogy a jelzett változás irányát nem a pusztá forráskivonás, hanem a hatékony és feladatalapú finanszírozásra való áttérés fogja jellemezni, a felülvizsgálat eredményeit pedig a jövőben is nyomon fogom követni”

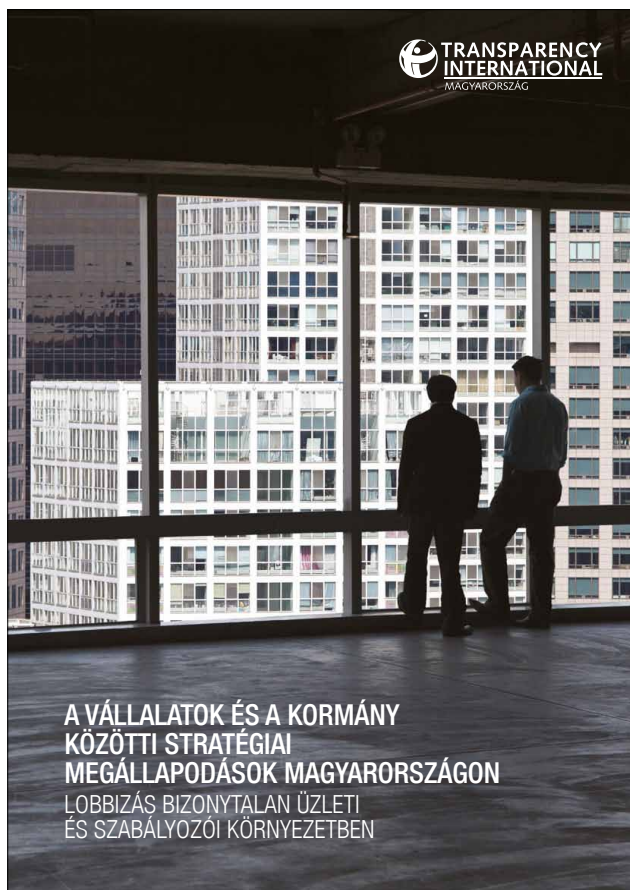
A ráruházott hatalommal való visszaélés minden esetben korrupciónak minősül

Már az alapjogi biztos vizsgálatának kezdetén többen lesajnálva intettek, nem sokra mennek az alapjogi észrevételekkel és javaslatokkal. Nem lesz azoknak fogamatja. Természetesen az alapjogi biztos vizsgálati hatásköre korlátozott volt és nem törekedhetett egy teljes körű kritikai helyzetelemzésre. Megállapításainak pedig annyiban van és lesz csak fogamatja, amennyiben javulás következik be a jogállamiság tényleges helyreállításában. Ehhez gondolom az is hozzásegít, ha az ilyen ügyek nyilvánosságot kapnak. Egyet kell értenünk a Transparency International (TI) magyar helyzetre vonatkozó megállapításával, hogy a ráruházott hatalommal való visszaélés minden esetben korrupciónak minősül.⁷

Szó szerint idézve: „TI meghatározása szerint a ráruházott hatalommal való visszaélés minden esetben korrupciónak minősül. A bennfentesség összekapcsolódhat az állam foglyul ejtésével („state capture”). Ennek során a jelentős hatalommal rendelkező oligarchák vagy meghatározzák, közvetve irányítják az állami döntéshozatalt, vagy az államhatalom és a befolyásos, oligarchikus üzleti csoportok között szimbiózis alakul ki. A foglyul ejtett államban a közhatalmi döntéseket nem a közjő előmozdítására törekvés, hanem elsősorban magánérdekek határozzák meg.” S még egy fontos passzus innen:

„A kormányzó magyar politikai elit a szakpolitikai döntéseket egyoldalú folyamatként kezeli, amelyben hatalom- és pártpolitikai szempontok határozzák meg a döntést. A civil társadalom szereplői, a különféle szakpolitikai területek szakértői vagy éppen az üzleti szereplők kezdeményezései sokszor még a politika napirendjére sem kerülnek. Ez a gyakorlat egyrészt problematikus a demokratikus alapelvek szempontjából, másrészt gyakran figyelmen kívül hagy szakpolitikai evidenciákat, így bármely területen könnyen eredmé-

⁷ A vállalatok és a kormány közötti stratégiai megállapodások Magyarországon. Lobbizás bizonytalan üzleti és szabályozói környezetben © 2014 Transparency International Magyarország. Szerző: Bartha Attila, a Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpontjának és a Közép-európai Egyetem Közpolitikai Tanulmányok Központjának kutatója. Szerkesztők, lektorálók: Martin József Péter, Ligeti Miklós, Rechner Dóra, Transparency International Magyarország

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
MAGYARORSZÁG

A VÁLLALATOK ÉS A KORMÁNY
KÖZÖTTI STRATÉGIAI
MEGÁLLAPODÁSOK MAGYARORSZÁGON
LOBBIZÁS BIZONYTALAN ÜZLETI
ÉS SZABÁLYOZÓI KÖRNYEZETBEN

nyezhet szuboptimális, kiszámíthatatlan és diszkriminatív szakpolitikai döntéseket.”

Az MNT esetében is ez mondható el.

A technicizálás luxus a kultúra és oktatás területén

Új fogalmat vezettek be a magyar tudósok a korrupció leírásában. Jávor István és Jancsics Dávid az ELTE kutatói a szervezeteken belüli korrupció működését vizsgálták, és ennek leírására vezették be a technicizálás fogalmát. A korrupció hatékonyságát és elfogadottságát egy szervezetben meghatározza, hogy a vezetők korrumpálják a végrehajtást elvégző középvezető munkatársakat, ők azok, akik végrehajtóként technicizálják a korrupciót. Egy példa erre, amikor a közbeszerzéseket célzottan írják ki, és olyan műszaki, gazdasági és jogi feltételeket szabnak, amelyek nyilvánvalóan csak egy pályázó felelhet meg. A technicizálás azt is jelenti, hogy a középvezetők nem csak elfogadják felelőseik korrupcióját, hanem gyakran a saját részüket is kiveszik a rendszerből. A HVG szerint a magyar sajtóságokból építkező cikket nem akarták lehozni a hazai szaklapok, az Egyesült Államokban viszont díjat kapott.⁸

Amikor szemrehányásként egy minisztériumi hivatalban megjegyeztem, hogy az MNT több mint egy évtizede

bevált alapkészség fejlesztést végez, s mégis „harmadrangú kezdők” nyerik el a közpénzeket, leintettek, hogy hiszen az kiemelt, egyedi kormányzati pályázat volt. Na és? – kérdeztem csodálkozva.

„Halász János államtitkár egyetemi ismerőse és egy családtagja közös cége egyedüli pályázóként tehetett ajánlatot egy csaknem százmilliós kommunikációs tenderen. A politikus ismerősi köre már több mint 400 milliónál tart – írta a Népszabadság 2014 nyarán.⁹ Egyébként ez téves megállapítás, mert egy szervezet csak magában 2 milliárd forintot nyert el. Meglepő, hogy mégiscsak vannak törekvések az alapkészség fejlesztés sanyarú magyar-

országi helyzetének jelentős javítására. A Szövetség az Életen Át Tartó Tanulásért nevű szervezet, 1.993.961.000 forintból – 2 milliárd! – megvalósuló TÁMOP 5.3.9.-11/1-2012-0001 azonosítószámú „NYITOK hálózat a társadalmi befogadásért” című központi kiemelt programot valósít meg 2012 – 2015. január 31. között.

Amikor a politika úgy kívánja, a valóság is megváltozhat

Korábban utaltunk rá, hogy bárhol, ahol az MNT felvetette a népfőiskolái aránytalan köztámogatását, s a Lakitelek Népfőiskola túlzott támogatását, az tabu témának bizonyult, s rögtön lefagyott a kommunikáció, senki nem mert erről állást foglalni, nemhogy közreműködni a helyzet méltányos megváltoztatásában. Ám most a 2014-es választásokon, amikor politikai nézeteltérés keletkezett a FIDESZ és egy helyi jelölés kapcsán Lezsák Sándor az Országgyűlés alelnöke - aki a Lakitelek Népfőiskola vezetője – között, máris elhangzott, hogy „nagyon költséges infrastruktúrát tart fenn, hiszen már sokan látták a Lakiteleki bázist, amiről, mint el-

mondta két kérdés merül fel mindenkiben, egyrészt, hogy hogyan lehet fenntartani, másrészt pedig, hogy minek. Utalást tett rá, hogy Lezsák Sándor a költséges népfőiskola fenntartásához támogatókat talált magának, akiknek ezúton közéleti szereplési lehetőséget ajánlott.”¹⁰ Ugyanerről cikkezett a Népszabadság is: „Kósa alig burkoltan azzal vádolta meg Lezsákot, hogy a Lakitelek Népfőiskola működtetését nagyon nehezen bírja anyagilag, és azért támogatja Csányi József vállalkozót, mert az segít neki a fenntartásában. „Sanyi bátyámnál ellentmondásosabb személyiség kevés van a mai magyar politikai életben” – fogalmazott a Fidesz ügyvezető alelnöke.”¹¹

Következtetések

A munkájával nemzetközi rangot és széleskörű haza társadalmi megbecsülést kivívott Magyar Népfőiskolai Társaság legázolása a kulturális esélyegyenlőség egyértelmű lerombolása. De nem az a nagy baj, hogy munkatársainak több évtizedes áldozatos munkája kerül szemétdombra, ez hagyján. A kulturális esélyegyenlőség megteremtése nem múlhat egyetlen szervezeten, minél több közreműködőre van és lenne szükség – a társadalmi nyitottság és befogadás jegyében. Ehhez pedig átláthatóan szabályozott rendszer kell.

A nagyobb baj, az, hogy mérhetetlen mennyiségű közpénz veszett, veszik kárba naponta, miközben Magyarország műveltségi felzárkóztatása egyre távolabb kerül a nemzetközi mezőnytől. Ez a helyzet több millió felnőtt egyéni, családi, és társadalmi érvényesülését elemi módon akadályozza és egyben a magyar társadalmi és gazdasági versenyképességet teszi tönkre. Zsákcába vezet. Ha nem változtatunk ezen a politikai önkény diktálta és korrump kulturális és oktatási politikán, akkor mostani lemaradásunk drámaian nőni fog, amit minden egyes magyar polgár és család súlyosan meg fog szenvedni.

2014. október. 31.

Szigeti Tóth János
a Magyar Népfőiskolai Társaság elnöke

⁸ Senki nem írta még le úgy a korrupciót, mint két magyar HVG 2014 augusztus 21

⁹ Újabb százmillió jutott valahogy Halász János ismerőseinek Népszabadság 2014. 07. 10.

¹⁰ Kósa nyíltan kiosztotta a Nemzeti Fórumos jelöltet és Lezsák Sándort Kiskunfélegyházán Bács-megye.hu 2014 október 6

¹¹ Népszabadság 2014 10.11

Egy egyre töredezettenbb térkép

Körkép a felnőttoktatás kutatásról

Az utóbbi tíz év fejlődését tekintette át a kutatásról szóló Rubenson-Elfert elemzés, egyrészt az úgynevezett biblio-metrikus elemzéssel a felnőttoktatási kutató folyóiratokon keresztül. A szerzők 75 kutatási cikket elemeztek a 2012-13 évfolyamokból. Az eredményeket összevetették a korábbi, vagyis a 90-es években folytatott kutatással. Arra a megállapításra jutottak, hogy a kutatási terület előtt álló két legnagyobb kihívás változatlanul megmaradt. Az egyik a töredezettség, vagyis az 1990-es évek jelensége folytatódott, sőt úgy tűnik, hogy a töredezettség még fokozottabb, mint volt. A második, hogy nem csak a szakemberek, hanem a politikai közösség is csalódott és elégedetlen a felnőttképzési kutatásokkal, s az akadémiai kutatások elszakadtak a szakpolitikai fejlesztési kutatásoktól. A jövő kutatási trendjeire vonatkozó előrejelzések alapján pedig azt látják a kutatók, hogy veszélyes tendenciaként a kutatás egyre inkább eltávolodik a klasszikus napirendektől, így a demokrácia és felnőttoktatás, a szociális jogok és a felnőttképzés kérdéseitől.

Társadalmi struktúra és intézményrendszer. A Bourdieu-i felfogás szerint a kutatási terület belső átstrukturálódását az átfogóbb társadalmi kontextus befolyásolja.

Tudatosítani szükséges, hogy a felnőttkori tanulás területe a közérdeklődés és politika előterébe került, és nemcsak a felnőttoktatás kutatással foglalkozó kutatók, hanem egy szélesebb közönség is igényt tart rá. Vitatémává vált a kérdés, hogy hogyan építsenek egy olyan tradícióra, amely a kutatási eredményeken alapuló szakpolitika fejlesztést tartja követendőnek az olyan nagy nemzetközi szervezetekben is, mint az OECD vagy az EU. A PISA és a PIAAC kutatások mutatják ez a trendet a világosan. A korábbi (alapkutatások/alkalmazott) kutatások szétválasztása módosult. Például a brit kormányzati politikában „használat inspirálta alapkutatás”-ról beszélnek. Ilyen trend az OECD-nek a tanulás szélesebb társadalmi haszna kutatási iránya, vagy a 6. és 7. kutatási fejlesztési

keretprogram az EU-ban. Ezeknek a hátterében álló forrásokhoz a felnőttoktatási kutatások alig férnek hozzá.

A kutatások használhatatlanságát bírálta az UNESCO 6. világkonferenciája is. A harmadik világ országokban a kutatással szemben még konkrétabb elvárások mutatkoznak: hogyan tud a felnőttoktatás közreműködni a szegénység csökkentésében, a HIV megelőzésében, a nők helyzetének javításában. Az iparilag fejlett országban pedig az empirikus kutatási eredmények nem az akadémiai világból, hanem a kormányoktól és a nagy nemzetközi szervezetektől érkeznek. Régóta erős a kritikai hang a gyakorlati szakemberek köréből a kutatások használhatóságáról, mivel az elmélet és gyakorlat közötti szakadék inkább nőtt, mint csökkent volna.

A felnőttoktatás, mint a kutatás tárgya a 20-as évektől kezdődően három szakaszon ment át. Az első szakasz egy válaszreakció volt a felnőttoktatás professzionalizálódására. 1961-ben a felnőttoktatási professzorok bizottsága két tucat szakemberből állt, 1972-re ez a szám 156-re nőtt. 1963-ban 86 felnőttoktatási vonatkozású disszertációt tartottak nyilván, 1969-re ez 173-ra nőtt. A „Black Book” megjelenését lehet a második szakasz kezdetének tartani (1964) a könyv a W. K. Kellogg Foundation támogatásával jelent meg, ami a felnőttoktatás, mint az egyetemi tanulmányok tárgya címet viselte, és a koncepcionális alapokat tisztázta. Ebben az időszakban a felnőttoktatás, mint tárgy és szak szorosan kötődött a pedagógia, pszichológia területéhez. A következő áttekintés 1991-ben jelent meg:

Adult Education: Evolution and Achievements in a Developing Field of Study (Peters & Jarvis,) amely hatalmas növekedésről számolt be Észak-Amerikában és Európában. Észak-Amerika után következett Európa, majd más kontinensek – például Kínában csak 1993-ban vezették be az első MA és 2004-ben a doktori programot.

Számos elemzés készült ún. szubdiszciplináris keretben, mint az alapfokú felnőttoktatás, a feminizmus és felnőttoktatás kapcsolata, vagy a felnőttoktatás és a pszichológia egymásra hatása.

A későbbi periódusban (lásd Rubenson 2000) a társadalomtudományok fejlődési sodródása befolyásolta nagymértékben a terepet. A struktúra központú megközelítést követően (Poststructural) a nemek közötti viszony, a fajok kérdése, majd a paradigmaváltással a munkahelyi tanulás és felnőttoktatás viszonya került a fókuszba. Külön divat lett az élethosszig tartó tanulás, oktatás, felnőttoktatás közötti összefüggések feltárására (olykor) elhomályosítása is. Majd jött a nem-formális, informális tanulás problematikája.

Az 1989-99-es időszakban egyre nő a kvalitatív kutatási módszereket használó cikkek száma és csökken a hagyományosan empirikus kutatások aránya. Egybehangzó adatok szerint majdhogynem perdöntő mára a kvalitatív módszerek dominanciája, és alig található a kettő vegyítése, és még kevesebb írás található, amely tisztán empirikus adatokon alapul. Az elméleti megközelítés alapján 23% az ún. szocio-kulturális megközelítés, 17,5% a kritikai pedagógia talaján áll, és 15% ún. posztstrukturalizmus. A cikkek 40%-a inkább szociológiai alapokra támaszkodik, 33%-a pedig pszichológiai alapokra.

A felnőttoktatás – tudományos területként bizonytalan.

Növekszik a területi fragmentáció, és képtelenség arra válaszolni, hogy mi is a legfontosabb hiány. Az 50-es évektől az USA-ban volt látványos a fejlődés, ám a 90-es évek közepétől már Európa vette át a

Ángyán József¹

Állami földprivatizáció

– intézményesített földrablás (2015-2016.)

I. alapvetések

Az állam tulajdonában lévő közös nemzeti földvagyonunk kiárusítását a kormányzat részéről először hírzárlat övezte, majd a szándék nyilvánosságra kerülését követő tiltakozások hatására erősödő kommunikációs propagandakampány kíséri. A területért felelős miniszter a FIDESZ XXVI. kongresszusán egyenesen úgy fogalmazott, hogy „*az ellenzék azt akarja, hogy a magyar föld bárkié legyen, csak a magyar gazdáké ne.*” Azt is mondta, hogy az ellenzék egyfajta gazdaellenes ligát alakított, és a magyar gazdák csak a Fidesz–KDNP-re számíthatnak.² De arra az egyszerű kérdésre, hogy miért is kell az állami földet újra eladni, arra észérvek, értelmes magyarázatok alig hangzanak el. Ahhoz, hogy a tényleges érdekeket, szándékokat és folyamatokat, a lépés valóságos – az egész társadalmat érintő – veszélyeit, fenyegetéseit megértsük, érdemes egy kicsit a dolgok mögé nézni.

1. A probléma

A nemzetek modernkori biztonsága ma már nem csak a honvédelem állapotától, sokkal inkább attól függ, hogy kinek a kezében vannak azok a természeti erőforrások és rendszerek, amelyekkel a környezet és az alapellátások – az élelem-, az ivóvíz-

és energiaellátás – biztonsága megteremthető. Ezek között is kiemelt szerepet játszik az élelmezési és élelmiszer-biztonság megteremtésének alapeszköze, egyben a nemzeti szuverenitás egyik legfontosabb megtestesítője, a termőföld.

A 2010 tavaszára kiérlelt és meghirdetett **néppárti vidékstratégia** – melynek kidolgozásában magam is tevékeny szerepet vállaltam – a saját tradícióinknak és az európai agrármodellnek egyaránt megfelelő, kis/közepes családi gazdaságokra és azok szövetkezeteire épülő, a helyi gazdaságot és társadalmat erősítő, a várost a vidékével ismét összekapcsoló rendszer megvalósítását célozta. Ennek keretében az akkor még nem eladni, hanem **gyarapítani tervezett állami földvagyon**ot kedvezményes feltételű, **tartós földbérlet** formájában a helyben lakó, gazdálkodó családoknak és a fiataloknak – mindegyiknek a demográfiai földprogramban résztvevő, letelepedést, gazdálkodást valamint több gyermek világrahozatalát és felnevelését vállaló fiatal pároknak – kívánta használatba adni.

Bár a második Orbán-kormány ezt az emberek elsöprő többsége által támogatott agrár- és vidékstratégiát³ még ugyan kormányhatározatban⁴ rögzítette, ám számomra, aki 2010 és 2012 között a Vi-

dékfejlesztési Minisztérium parlamenti államtitkáraként a Nemzeti Vidékstratégia kidolgozását irányítottam, már 2011 őszére, az állami földbérleti rendszer véglegessé válása időszakában világossá vált, hogy ettől **gyakorlatában gyökeresen eltér**. Mára megítélésem szerint egyre inkább egy legújabb kori feudális, **hűbéri⁵ birtokadományozó rendszer** látszik körvonalazódni, melyben az állam a gazdálkodó családok, helyi közösségek helyett a politika közeli érdekeltségekkel, rokoni, baráti körökkel, továbbá a globális és hazai spekuláns tőkével, annak oligarcháival köt szövetséget, alakít ki stratégiai partnerséget. Földügyi elemzéseim⁶ eredményein túl is egyre több jel⁷ mutat arra, hogy ma Magyarországon **államilag támogatott földspekuláció**, intézményesített földrablás zajlik. Ezzel a földügy a helyi közösségek valamint a spekuláns tőke érdekei összeütközésének egyik legdurvább terepévé válik, ami az ennek a folyamatnak egyébként is teljesen kiszolgáltatott gazdaságot és vidéket, ezzel az egész társadalom élelmezési biztonságát végveszélybe sodorja.⁸

2. A földspekuláció alapja

A magánvagyonok gyarapításának leggyorsabb módja a mások – általában a közösségek – által felhalmozott értékek és kasszáik megrablása. Első számú **forrása** tehát a **nemzet** generációk hosszú során felhalmozott **vagyona**, melynek kezelését a saját államára bízta. Ha az állam maga áll át a tőke oldalára, akkor a nemzet vagyona – az állam működtetéséhez átadott **kinctári vagyon**, az államnak átengedett **vállalkozói vagyon**, továbbá a kezelésébe adott **termőföld**⁹ és a közös természeti értékek együttése – súlyos veszélybe kerül. Magyarországon azzal kellett és kell ma is szembesülnünk, hogy az államhatalom immár 2-3 évtizede a gátlástalan zsákmányszerző érdekcsoportok fogságában van, azok igényeit látszik minden intézmé-

¹ **Ángyán József**: a SZIE ny. egyetemi tanára, az MTA doktora, a volt Vidékfejlesztési Minisztérium egykori (2010-2012.) parlamenti államtitkára

² **Fazekas Sándor** a Fidesz XXVI. kongresszusán: <http://www.fidesz.hu/hirek/2015-12-13/a-magyar-fold-maradjon-magyar-kezben/>

³ **Nemzeti Vidékstratégia**: <http://videkstrategia.kormany.hu/>

⁴ **A 1074/2012. (III. 28.) Korm. határozat** a Nemzeti Vidékstratégia végrehajtásával összefüggő feladatokról, Magyar Közlöny, Budapest, 2012/35. szám (2012. március 28.), 6731. p., <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/index.php?menuindex=200&pageindex=kozirtart&ev=2012&szam=35>

⁵ **A hűbéri állam**: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_huberi_allam/

⁶ **Jelentések a földről**: http://kielegyenafold.hu/angyan_jelentesek.php

⁷ **Földügyek**: <http://k-monitor.hu/adatbazis/cimkek/visszaeles-a-foldpalyazatoknal>

⁸ **Ángyán József – Ónodi Gábor** (2003): Mi történik itt a vidékkel? (Agrár-blöffök, elhallgatások és „lezsugázások”), A Falu, 2003. Tél, XVIII. évf., 4. sz., 5-24. p.

⁹ **Földügyek, földpiac** – elemzések, cikkek: <http://www.agrarszektor.hu/rovat/foldpiac/>

ny, jogi, gazdasági eszközével kiszolgálja¹⁰. Az állam által támogatott spekulatív földszerzés is e magánvagyon-gyarápítást szolgálja. De vajon miért veti rá ilyen módon magát a spekuláns tőke a termőföldre? **Mik lehetnek a spekuláció fő motívumai?**

A földspekuláció **egyrészt** a világ várhatóan **növekvő élelmiszerkeresletére** épül, ami stratégiai, nemzetbiztonsági kategóriába emeli az élelmiszertermeléssel szoros kapcsolatban lévő piacokat, természeti erőforrásokat, mindenekelőtt a termőföldet és a vízbázisokat, és kulcspozícióba, monopolhelyzetbe juttatja mindazokat, akik ezeket az **erőforrásokat** és piacokat a kezükben tartják. Mindez olyan potenciális nyereséget ígér, amely már eléri a nagy tőkeérdekeltségek ingerküszöbét.¹¹

Másrészt zsákmányszerzési, spekulációs megközelítésben nem elhanyagolhatóak azok a közös kasszából megszerezhető, tekintélyes **agrártámogatási összegek** sem, amiket ma az európai közös agrárpolitika (KAP) a földhasználóknak juttat. Ezek egyrészt a minden hektár megművelt földterület után ma járó mintegy 69 eFt/év/ha normatív, föld-alapú, direkt támogatásokat, másrészt az egyéb – pl. gazdálkodási rendszerekhez (AKG) kötődő – hektáronkénti folyó kifizetéseket, ill. fejlesztési támogatásokat jelentik.

Végül, de egyáltalán nem utolsósorban a spekuláció arra az EU-val kötött – az első Orbán kormány által kitárgyalt, majd a Medgyessy kormány által aláírt – elhibázott csatlakozási megállapodásra, rossz alkura épül, amely a tőke-javak közé, ezzel annak szabad áramlása kategóriájába engedte sorolni a termőföldet, és amelynek következtében 2014-ben meg kellett nyitnunk a földpiacunkat a külföldi tőke előtt. A hazai (0,5–3 millió Ft/ha szántó) és a nyugat-európai (10–25! millió Ft/ha szántó) **földárbeli különbségek** a piac-liberalizáció kézzelfogható közelségében elképesztő **extraprofit ígérteit hordozzák**.¹²

E spekulációs szempontoktól vezérelve az erős érdekérvényesítő képességű, nagy tőkeerejű **gazdasági érdekcsoportok** még a földpiac liberalizációja előtt **meg akarják szerezni** ezt az alaperőforrást. Ezért a gazdaságpolitikát – akár a politikába be-
küldött, döntéshozó pozícióba helyezett embereikkel – úgy alakítják, ill. a döntéshozókat úgy befolyásolják, „*teszik érdekeltté*”, hogy azok a jogi és intézményi feltételek számukra kedvező alakításával elhárítják a spekuláció útjában álló akadályokat.

3. Az eredeti néppárti földügyi alapkoncepció

A 2010-es országgyűlési választásokat megelőzően a FIDESZ és szövetségesei azt hirdették, hogy olyan nemzetbiztonsági stratégiai területeken, mint amilyen pl. az élelmiszergazdaság az államnak tulajdont kell szereznie, és ennek jegyében a földpiac aktív szereplőjeként fel kell vásárolnia az eladásra felkínált földterületeket. Ezt a szándékot kormányra kerülve a 2010-ben elfogadott – az államnak elővásárlási jogot biztosító – nemzeti földalapról szóló törvény, majd a 2012-ben kormányhatározattal is megerősített Nemzeti Vidékstratégia is deklarálta. Magam is ennek tudatában vállaltam államtitkári szerepet a második Orbán kormányban, amiről akkor a kormányfő engem személyesen is biztosított. Ekkor még maga a miniszterelnök is többször nyilvánosan – de pl. az e kérdéskört érintő kormányülésen vagy pl. 2010 késő őszi, a VM-ben tett egész napos látogatása során is – hangoztatta, hogy „*földet nem eladunk, hanem veszünk*”.

Ez a törekvés saját történeti alkotmányunk szellemével is tökéletes összhangban volt, amely deklarálta, hogy a föld tulajdonjoga a koronáé. Bár az új Alaptörvény nem állította helyre a történeti alkotmányunk jogfolytonosságát, de a közös nemzeti földvagyon gyarápítása – majd annak a közjót szolgáló használatba adása az erősíteni szándékozott célcsoportoknak, a gazdálkodó családoknak és fiatal pároknak – mégis ez irányba mutatott, és növekvő eszközkészletet adott a kormány kezébe saját meghirdetett vidékstratégiája megvalósításához. Ez a törekvés ugyanakkor **nem csupán saját tradícióinknak felelt meg, hanem számos ország gyakorlatában is fellelhető**. Az Alaptörvény

parlamentari vitája kapcsán kiadott tanulmánykötetben az angol összehasonlító jog professzora mutatja be – más országok gyakorlatával is egybevetve – az Egyesült Királyság tulajdon-, ezen belül földtulajdon viszonyait,¹³ ahol pl. 1066 óta a mai napig a korona a tulajdonosa az összes földnek, és a nép csak, mint használója rendelkezhet vele. **Angliában** – de pl. **Izraelben** is – két jogcím létezik az ingatlan birtoklására: az örök haszonélvezeti jog („*freehold tenure*”) és a bérleti haszonélvezeti jog („*leasehold tenure*”). Az első se minősül azonban szoros értelemben vett tulajdonnak, bár átruházható! De ugyan így nincs egyéni ingatlantulajdon **Kínában** sem, ahol viszont van lehetőség arra, hogy „*földhasználati jogokat*” vásároljanak. Ha tehát pl. az EU tag Egyesült Királyságban működhet ez a rendszer, akkor nem lehetne egy hasonló gyakorlatot Magyarország esetében sem kifogásolni. Az állam tulajdonában lévő, közös nemzeti **földvagyonunk, forgalomképtelen kincstári vagyoneként** nem lenne kivásárolható, annak eladására az államot senki nem kényszeríthetné, és biztonságosan megőrizhetnénk nemzeti szuverenitásunkat e fontos stratégiai erőforrásunk felett.¹⁴

4. A gyökeres fordulat – döntés az állami földek dobra veréséről

A Kormány azonban – bizonyára nem egy akkor született ötlettől vezérelve, a minden figyelmet elterelő és kormányzati kommunikációs eszközökkel folyamatosan fenntartott feszültséggel kísért menekültválság kibontakozására időzítve, megelőző „*nemzeti konzultáció*” vagy külön országgyűlési felhatalmazás nélkül – 2015 augusztusában úgy döntött, hogy az év végéig **dobra veri a tulajdonában**

¹⁰ **Ángyán József** (2014): Város és vidék közös sorsa (gondolatok az ország állapotáról, földügyekről, magán- és közérdekekről, hatalmi manipulációról és felelősségről), Múvelődés–Népfőiskola–Társadalom, Budapest, 2014/3. sz. (Beszélgetések a diófák alatt), 16–31. p., http://www.nepfoiskola.hu/userfiles/file/mnt_lap/mnt_2014_3.pdf

<http://www.kielegyenafold.hu/vzhn.php?id=12244>

¹¹ **Piaci harc:** http://www.portfolio.hu/vallalatok/agar/milliardosok_harca_a_mezogazdasagban.193184.html

¹² **Szilágyi Péter Zoltán** (2008): Külföldiek termőföldtulajdon szerzése Európában, Országgyűlési Könyvtár, Budapest, 46 p.

¹³ **Stathis Banakas** (2010): A korona és a tulajdonvédelem Angliában (In: Téglási A. (2011): Történelmi tradíciók és az új Alkotmány, az Országgyűlés Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottsága valamint Alkotmány-előkészítő eseti bizottsága által 2010. december 10-én azonos címmel megrendezett tudományos konferencián elhangzott előadások alapján összeállított tanulmánykötet, Budapest, 219 p.) 132–146. p.

¹⁴ **Tanka Andre** (2015): Országvesztés intézményesített földrablással, Agroinform Kiadó, Budapest, 192 p.

lévő mezőgazdasági területek túlnyomó többségét. Ráadásul az így befolyó pénzt – a Nemzeti Földalapról szóló törvény utasítása ellenére és az Alkotmány Bíróság által alaptörvény-ellenesnek¹⁵ minősített módon – nem rendelte egyértelműen termőföldvásárlásra fordítani.

A lépés súlyának megítéléséhez először is ismernünk kell **földvagyonunk** fő területi jellemzőit, melyeket az alábbi táblázatban összefoglalt adatok szemléltetnek.

Magyarország földterületének fő művelési ágak szerinti megoszlása (KSH, 2014.)

Művelési ág	Terület	
	ezer ha	%
• szántó	4.331	46,6
• kertészet (zöldség+gyümölcs+szőlő)	254	2,7
• gyep	761	8,2
Mezőgazdasági terület	5.346	57,5
• erdő	1.936	20,8
• nádas + halastó	103	1,1
Termőterület	7.385	79,4
• művelés alól kivett terület	1 918	20,6
Összes terület	9 303	100,0

E nemzeti földvagyonból **az állam tulajdonában** ma még mintegy 2,15 millió hektár terület van, amely 1,7 millió hektár termőterületből (500 ezer hektár mezőgazdasági és 1,2 millió hektár erdőterületből), továbbá 450 ezer hektár, művelés alól kivett – pl. természetvédelmi, honvédelmi és egyéb – területből tevődik össze. Az összesen mintegy 1,7 millió hektár – témánk szempontjából fontos – állami tulajdonban lévő mező- és erdő-

gazdasági terület az ország termőterületének 23 %-a.

Az állami földek privatizálásának folyamata a menekültválság árnyékában statáriális gyorsasággal jutott el **a téma felvetésétől az árverezések lefolytatásáig**, ami arra utal, hogy azt – a lépés kormány-közelbeni haszonélvezőivel – a háttérben hosszasan egyeztetették, részletesen előkészíthették. **Jakab Istvánnak**, a MAGOSZ elnökének, a FIDESZ országgyűlési képviselőjének, az Országgyűlés alelnökére jutott az a – nagy valószínűséggel pártfeladatként kapott – szerep, hogy a gazdatársadalom nevében követelje a kormánytól az állami földek eladását. Ebben az sem zavarta, hogy ő maga korábban egyenesen így fogalmazott: „A vidéken élők számára visszafordíthatatlan, végzetes következménnyel járna, ha az állami földeket eladná a kormány.”¹⁶ A tavaszi ülészek zárása előtt néhány nappal, **2015. június 30-án**, e korábbi véleményével szöveg ellentétben elmondott napirend előtti – kormányzati eredményeket méltató és az állami földek eladását követelő – felszólalása¹⁷ volt a kommunikációs nyitánya a folyamat elindításának. Jakab ezt több fórumon és interjúban megismételte,¹⁸ majd a MAGOSZ-FIDESZ érdekeltségű **Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK)** Országos Elnöksége is azonnal állásfoglalást adott ki az állami földvagyon értékesítéséről, és támogatásáról biztosította a felvetést.²⁰ **A Kormány** – a szinte azonnal (elsőként az Élőlánc Magyarországért majd minden ellenzéki parlamenti párt és sok civil szerveződés részéről) megindult tiltakozások²¹ valamint alkotmánybírósági keresetek²² ellenére – ezt a „kezdeményezést mérlegelve” **augusztus végén** már döntést is hozott²³ az állami földek értékesítéséről. **Szeptember 21-én** a „Földet a gazdáknak!” programra hivatkozó kormányhatározatot²⁴ adott ki a végrehajtáshoz szükséges intézkedésekről, amelyben a lebonyolítás végrehajtásának végső határidejeként az év végét jelölte meg. Az árverési hirdetmények **október közepén november 16-án** kezdődtek, és **2015. december 31-ig** le is bonyolódtak. A 60 napos kifüggesztést, az elővásárlásra jogosultak vásárlási szándékának jelzésére rendelkezésre álló időszakot követően, a folyamat **2016. február végére** le is zárul. Azokat a területeket, amelyek nem kelnek el, a tavasz folyamán várhatóan újra meghirdetik. **Időközben** – bizonyára a tulajdont szerző kedvezményezettek nyomására és érdekében – **Györffy Balázs**, a NAK elnöke,

¹⁵ **Döntött az Alkotmány Bíróság:** <http://blog.atlatszo.hu/2015/12/dontott-az-alkotmanybirosag-csak-foldvasarlasra-fordithatja-az-allam-a-foldarveresek-beveteleit/>

¹⁶ **Jakab István korábbi véleménye** az állami földek eladásáról: Polgár Info, Vita a Nemzeti Földalapról, 2007. július 27.,

<http://www.polgarinfo.hu/modules.php?name=News&file=print&sid=3002>

¹⁷ **Jakab István** – kormányzati eredményeket méltató és az állami földek eladását követelő – 2015. 06. 30-i országgyűlési felszólalása: <http://sgis.parlament.hu/archive/playseq.php?date1=20150630&time1=085534&offset1=004959.48&date2=20150630&time2=085534&offset2=005511.57&type=real>

¹⁸ **MAGOSZ követelés:** <http://www.szon.hu/magosz-a-kormany-teremtse-meg-a-lehetoseget-a-foldvasarlasnak/2868638>

<http://www.szon.hu/magosz-ne-csak-berlok-tulajdonosok-legyenek-a-gazdak-a-foldeken/2869212>

¹⁹ **Elnökségi állásfoglalás és Jakab interjú** a NAK lapjában: <http://www.greenfo.hu/uploads/dokumentumtar/jakab-interjunak-lap.pdf>

²⁰ **NAK támogatás:** <http://www.agroinform.com/gazdasag/a-kamara-is-tamogatja-a-gazdak-foldvasarlasat-23558>

²¹ **Tiltakozások pl.:** <http://greenfo.hu/hirek/print/2015/08/07/nemzetellenes-buncselekmey-re-keszul-az-orban-kormany>

²² **Alkotmánybírósági kereset:** <http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/2C1F9D85ED3B-2272C1257EE3005873A0?OpenDocument> – [http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/2c1f9d85ed3b2272c1257ee3005873a0/\\$FILE/II_3093_0_2015_inditvany_anonimiz%C3%A1lt.pdf](http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/2c1f9d85ed3b2272c1257ee3005873a0/$FILE/II_3093_0_2015_inditvany_anonimiz%C3%A1lt.pdf)

²³ **A Kormány állami földeladásokról hozott döntése:** <http://greenfo.hu/hirek/2015/08/27/kiarusitjak-az-allami-foldeket>

²⁴ **A Kormány 1666/2015. (IX. 21.) határozata** a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről, Magyar Közlöny, 2015/134. szám (szeptember 21.), 19741- 19742. p.: <https://drive.google.com/file/d/0Bwjyig1BHf95aENwGJ2WGfPymc/view>

a FIDESZ országgyűlési képviselője október 27-én a földbérleti szerződések és díjak változtatását lehetővé tevő módosító indítványt nyújtott be a földforgalmi törvényhez.²⁵ Miután nem sikerült az ennek elfogadásához szükséges, kétharmados többséget megszerezni, november 24-én újabb módosító indítványt nyújtott be, ezúttal a Polgári Törvénykönyvhöz,²⁶ melyet az Országgyűlés december 15-én már el is fogadott. Ennek révén tulajdonosváltás esetén a korábbi földbérleti szerződések megszűnnek, és az új szerződésekben már más feltételek, pl. más bérleti díjak határozhatók meg.

Mit is tartalmaz a kormányzati döntés? Az erről szóló kormányhatározat²⁷ úgy rendelkezik, hogy a helyben lakó magyar földművesek – az erdők és természetvédelmi területek kivételével – a Nemzeti Földalapba tartozó földterületek értékesítése során földtulajdont vásárolhatnak. A program keretében 400 ezer hektár állami kézben lévő szántót, legelőt illetve gyümölcsöst és halastavakat, összesen 52 ezer földrészletet kívánnak privatizálni. Ez mintegy 80%-a a – nagyrészt bérbé adott, eddig is gazdálkodásra használt, élelemtermelésre alkalmas - állami mezőgazdasági területeknek. A három hektárnál kisebb, mintegy 41 ezer db földrészlet egyszerűsített, ajánlattételi felhívással, a három hektárnál nagyobb, közel 11 ezer db földrészlet pedig árverésen, a helyben kialakult piaci ár feletti értéken, 20 éves elidegenítési és terhelési tilalom, valamint a Magyar Állam visszavásárlási jogának kikötésével kerül meghirdetésre. Ha egy terület nem kel el, azt újra meghirdetik. A jelenlegi földműves bérlőknek elővásárlási joguk van, vagyis akár licitálás nélkül, az árverésen kialakult árat megajánlva ők vásárolhatják meg a földet. Az akcióhoz az állam az MFB-n keresztül, közpénzekből finanszírozott, minimális kamatterhű, a jelenlegi földbérleti díjakat nem meghaladó törlesztő részletű, 20 éves futamidejű, a földhöz kötődő hazai és európai támogatásokból fedezhető hitelt nyújt, azaz gyakorlatilag ingyen juttatja tulajdonhoz a vásárlókat. Az állami tulajdonban maradó – mindössze 100 ezer hektárnyi – mezőgazdasági területen „*mintagazdaságokat*” rendel létrehozni.

5. A lépés minősítése, kormányzati indokai, magyarázatai és a valóság

Az állami földek „értékesítéséről” hozott döntéssel az ország vezetése súlyos határkőhöz érkezett. **A lépés egyszerűen nem**

minősíthető másként, mint közös nemzeti vagyonunk stratégiai, nemzetbiztonsági jelentőségű maradékának, a közös földvagyonunknak szemérmetlen, erkölcstelen dobra verése, a közjó helyett a magánérdekek érvényesítése, tudatos kormányzati támogatással és a közvélemény megtévesztésével. A magánvagyonok – erkölcsi gátak nélküli – gyarapításának persze a „*legegyszerűbb*” módja a közösségek által felhalmozott értékek, a nemzeti vagyon széthordása és a közös kasszák kifosztása. Véleményem szerint ez a most tervezett akció sem más, mint **a közösség kormány által támogatott, mohó, zsákmányszerző megrablása.**

Ráadásul az előzetes társadalmi egyeztetés és országgyűlési felhatalmazás nélkül meghozott döntés nem „csak” erkölcsi, hanem **alkotmányos, jogi aggályokat is felvet,** hiszen az Alaptörvény a földet, a vizet, a természeti kincseinket közös nemzeti örökségünként alkotmányos védelemben részesíti.

Számomra ez a lépés önmagában is egy **félfeudális, hűbéri birtokadományo-**

zó, korrup **rendszer** kiépülését és annak gátlástalanságát jelzi, **ami ellen** felelős értelmiségiként és magyar polgárként **nem lehet nem szót emelni,** én sem tehettem hát másként.²⁸

A kormányzati kommunikáció persze egészen **másról szól,** ezért ahhoz, hogy megértsük a döntés ilyen szigorú minősítését és egyértelmű elutasítását, ahhoz tartalmán és hivatalos indoklásán túl, annak hátterével és kritikájával is foglalkoznunk kell. Nézzünk hát néhány hivatalos magyarázatot²⁹ és azok megítélését! **Mit mond,** mivel is indokolja a lépést **a Kormány, és mi az igazság?**³⁰

- A közvéleményt megtévesztő indok, hogy a Kormány „*a külföldiektől igyekszik ily módon megvédeni a magyar földet*”, hiszen senki, még az EU sem kényszeríthetné arra az államot, hogy eladja a közös nemzeti tulajdonunk részét képező földjeinket, ha ez nem áll szándékában. Ha azt feltételezzük, hogy az állam jó gazda módjára a rábízott vagyont a közjó érdekében használja, akkor közös földvagyonunk

²⁵ Györffy 1. módosító: http://magyarhirlap.hu/cikk/39050/Lehetove_tenne_a_Fidesz_a_foldberleti_haszonber_felulvizsgalatat

²⁶ Györffy 2. módosító: http://magyarhirlap.hu/cikk/41139/Foldberleti_dijak_itt_a_lehetoseg_a_felulvizsgalatra

²⁷ **A Kormány 1666/2015. (IX. 21.) határozata** a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről, Magyar Közlöny, 2015/134. szám (szeptember 21.), 19741- 19742. p.: <https://drive.google.com/file/d/0Bwjyig1BHf95aENwcGJ2WGFpYmc/view>

²⁸ **Ángyán József** – néhány megszólalás az állami fölprivatizáció okán:

- <http://greenfo.hu/hirek/2015/07/11/a-magosz-es-a-kozos-foldvagyonunk-szetrablasa?referrer=rss>
- <http://www.sonline.hu/somogy/kozelet/angyan-egyszer-felelniuk-kell-akik-ezt-a-merenyletet-elkovetik-621255>
- <http://mno.hu/belfold/angyan-katasztrofalis-munkanelkuliseg-johet-1295906>
- <http://greenfo.hu/hirek/2015/08/20/szemermetlen-erkolcstelen-foldrablas--angyan-jozsef-kossuth-teri-beszede?referrer=rss>
- http://alfahir.hu/kozjot_legyuro_maganerdek_interju_angyan_jozseffel
- http://www.szabadfold.hu/aktualis/hipnoziban_elnek_angyan_jozsef_interju
- <http://lanchidradio.hu/videok/141317>
- http://alfahir.hu/angyan_jozsef_egy_nemzet_biztonsaga_attol_fugg_hogy_tud_e_elelmet_termelni
- https://www.youtube.com/watch?v=yRc5P_Wg8hE
- <https://www.youtube.com/watch?v=HI6zE1Lyg10>

²⁹ **Hivatalos indokok:** pl. Fazekas Sándor vagy Györffy Balázs

- <http://magyaridok.hu/gazdasag/fazekas-oktober-kozeptol-kozzeteszik-a-palyazhato-foldek-helyrajzi-szamat-47153/>
- <http://www.fidesz.hu/hirek/2015-12-13/a-magyar-fold-maradjon-magyar-kezben/>
http://videkert.blog.hu/2015/12/17/gyorffy_balazs_a_foldtorveny_altal_eloidezett_idilli_pillanat_a_magyar_gazdaknak_kedvez?utm_medium=doboz&utm_campaign=blog-hu_cimlap&utm_source=nagyvilag

³⁰ **Pl.:** Ács Sándorné – <http://www.168ora.hu/itthon/mit-mond-kormany-es-mi-igazsag-139810.html?print=1> és.

Tanka Endre – <http://mno.hu/velemen/aze-aki-megmuveli-1303576 nyomán>

nála van a legnagyobb biztonságban, és végveszélybe éppen akkor kerül, ha a spekuláns tőke szerzi meg azt. Ráadásul miután a földforgalmi törvény szerzőképes földművesnek minősíti a Magyarországon nyilvántartásba vett belföldi természetes személy mellett a tagállami állampolgárt is, ezért a ma még közös állami tulajdonban lévő földvagyont **csakis úgy őrizhető meg, ha az állam nem adja el**, hanem – akár a nemzeti vagyonról szóló törvény módosításával,³¹ – egyenesen **forgalomképtelen kincstári vagyonná** nyilvánítja azt. Ha a jelenlegi kormányzó erők attól tartanának – mint ahogyan újabbban ez az érv is elhangzik³² – hogy egy következő politikai kurzus kiárusítja ezt a közös földvagyont, akkor akár **4/5-ödös erővel az alaptörvényben is rögzíthető** lenne az erre vonatkozó elidegenítési tilalom. Az ehhez szükséges parlamenti erő – figyelemmel a különböző politikai oldalak állami földprivatizációt egyértelműen elutasító álláspontjára – könnyedén biztosítható lenne, ha a kormánypártok ezt támogatnák, és nem csupán álságos hivatkozási alap lenne közös nemzeti vagyonunk szétrablására.

- Félrevezető az az állítás is, hogy csak **„helyben lakó, magyar gazdák”** vehetnek állami földet.
 - A **„helyben lakó”** kifejezés a magyar nyelvben azt jelöli, aki azon a településen él, ahova a föld tartozik. A kormányzati körök azonban ez alatt a **20 km-en belülit** értik, de ezt is településhatártól településhatárig mérik, ezért egy-egy nagyobb település esetén ez akár 35-40 km valódi távolság is lehet. Így azután akár 70-80 km-es átmérőjű körzetből is

érkezhetnek vevők, tehát pl. kishantosi földekre Dunaföldváról, sárbogárdi és lepsényi földekre Kislángról is lehetett pályázni.

– A közvélemény megnyugtatót szolgáló **„magyar”** gazdák kifejezés szerepel ugyan a kormányhatározatban, de tudható volt, hogy ezzel nem lehet fölülírni azt a 2/3-os földforgalmi törvényt, amely – éppen annak következtében, hogy az első Orbán-kormány elhibázott EU-csatlakozási megállapodása a tőke-javak közé engedte sorolni a termőföldet – szerzőképes **földművesnek** minősíti a Magyarországon nyilvántartásba vett belföldi természetes személy mellett a **tagállami állampolgárt is**. Ez alapján nem minősül „külföldinek” és ezzel nálunk szerzőképes földműves lehet az Európai Unió bármely tagállamának állampolgára (vagyis jelenleg mintegy 560 millió ember), továbbá az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam, valamint a nemzetközi szerződés alapján velük egy tekintet alá eső állam állampolgára is. Amikor a kommunikációs célzatú turpisság kiderült, és az AB is vizsgálni kezdte a kormányhatározat e kitételét, a Kormány – bár nem a miniszterelnök, hanem Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes aláírásával, de mint ha mi sem történt volna, – azt módosította,³³ a „magyar” jelzőt a határozatból és a végrehajtási utasításból törölte.³⁴

– Végezetül jó, ha azt is tudatosítjuk, hogy a kormány a **„gazdák”** kifejezés alatt **egyrészt** azokat a barátokat, rokonokat, hűbéreseket – pl. a gázszelők, építési nagyvállalkozó polgármestert, a szociálpedagógus kampányfőnököt, a

műkörmöst, a tetőfedőt, a rongykereskedőt – érti, akik a **„Földet a gazdáknak!”** kétes földpályázatokon „támogatást termő”, jól jövedelmező hűbéri birtokként bérbe kapták a földeket. **Másrészt** Csányi, Nyerges, Simicska, Leisztinger, Zászlós, Gsuk, Dorogi 10-30.000 hektáros holdingjaikkal is **„gazdák”** a kormány szótára szerint. Tény az, hogy ma nagyvállalkozóhoz köthető cégek bérlik az állami földek túlnyomó részét, és az agrár- és vidéktámogatási rangsort is fölényesen ezek vezetik. Ezek lennének tehát a kis/közepes családi gazdaságok, és a tulajdonosaik lennének a **„kérges tenyerű”** gazdák.

- Az a kijelentés, hogy csak **„földművesek”** szerezhetnek földet, csak akkor értelmezhető, ha hozzátesszük, hogy földműves Magyarországon bárki – Fazekas Sándor kijelentése szerint³⁵ pl. Mészáros Lőrinc gázszelők, építési nagyvállalkozó is – lehet, **aki szerepel a földművesek listáján**. **„Listataggá”** pedig a földforgalmi törvény szerint:
 - bármelyik magyar vagy tagállami állampolgár válhat, aki
 - szakirányú – pl. a néhány hetes, az elmúlt évben igen népszerűvé vált **„gazdatanfolyamon”** való személyes részvétel és gyakorlati vizsga nélkül is, 200-250 ezer forint képzési és 40-50 ezer forint vizsgadíj befizetése ellenében megszerezhető **„aranykalászos gazda”**³⁶ bizonyítvánnyal igazolt – képzettséggel rendelkezik, vagy ennek hiányában
 - legalább három éve Magyarországon folytatott mezőgazdasági tevékenységet tud igazolni, továbbá az is, aki
 - legalább 25 %-ban tulajdonos, személyes közreműködő tagja egy Magyarországon bejegyzett, mezőgazdasági tevékenységet folytató termelőszervezetnek, azaz pl. egy külföldi anyacég magyarországi leányvállalatának.
 - Félrevezető és a földspekuláció veszélyét jelentéktelennek feltüntetni igyekvő az a kijelentés, hogy **„kicsike kis, elszórt földdarabokról”** van csupán szó, amelyek megvásárlásával nagy, egybefüggő birtokokat nem lehet kialakítani. Az összesen 52 ezer db meghirdetett földrészletből ugyan **41 ezer db** valóban **3 hektár alatti**, ám ezek összterülete nem éri el a meghirdetett összes terület 20%-át, 80 ezer hektárt sem. Ezek azok a szétszórt, kisebb területek, amelyeket az állam zömében a **„Földért életjáradékot”** program kere-

³¹ Lásd pl. Tanka Endre professzor erre vonatkozó törvénymódosítási javaslatait: <http://mno.hu/velemeny/aze-aki-megmuveli-1303576>

³² **Megjegyzés:** E kézirat nyilvánosságra kerülését követően, 2016 januárjában pl. Rogán Antal miniszter a Mészáros Antóniának adott interjúban ezt kertilés nélkül – mint a földprivatizáció egyik fő indokát – ki is mondta (lásd az interjú 7-13. percét). (<http://www.atv.hu/belfold/20160122-rogan-antal-interju-1-resz>)

³³ **A Kormány 1792/2015. (XI. 10.) határozata** a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat és az MFB Földvásárlási Hitelprogram bevezetéséről szóló 1765/2015. (X. 16.) Korm. határozat módosításáról, Magyar Közlöny, 2015/168. szám (november 10.), 21470. p.: <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK15168.pdf>

³⁴ **A „magyar” jelző törlése:** http://alfahir.hu/dontott_az_orban_kormany_kulfoldiek_is_vasrolhatnak_magyar_termofoldet

³⁵ **Fazekas Sándor:** „Mészáros Lőrinc földműves!” – <http://nol.hu/belfold/meszaros-lorinc-foldmuves-mutyi-pedig-nem-lesz-1559905>

³⁶ **„Akciós, gyorstalpaló”** aranykalászos gazdatanfolyamok: <http://vs.hu/gazdasag/osszes/akcios-gyorstalpalon-kepzik-gazdava-az-allami-foldek-leendo-urait-1028#!s27>

- tében vásárolt, és amelyeket a ténylegesen gazdálkodó családok is feltehetőleg még meg fognak tudni vásárolni, mint ahogyan ezt eddig is megtehették. A földterület több mint **80%-át**, a három hektár fölötti mintegy **11 ezer db** földrészletet azonban a volt állami gazdaságok jó minőségű és nagy kiterjedésű – **átlagosan mintegy 35 hektáros** – földjei teszik ki, de vannak köztük több száz hektáros, egybefüggő és egyben meghirdetett táblák, birtoktestek is. A kormányzati propaganda ez utóbbi nagy birtoktestekről nem beszél.
- Rendkívül átlátszó az a **földbérleti díjmelés** lehetőségét megteremtő törvénymódosító indítvány is, amelyet **Győrffy Balázs**,³⁷ a NAK elnöke, a FIDESZ országgyűlési képviselője nyújtott be előbb a földforgalmi törvényhez, majd a Polgári Törvénykönyvhöz, mely utóbbit az Országgyűlés el is fogadta. Ezekben arra hivatkozik, hogy a korábbi földbérleti díjak – melyeket egyébként az állami gazdaságok privatizációja során 50 évre előre, 580 Ft/ aranykorona/ év értékben maga az első Orbán-kormány határozott meg – botrányosan alacsonyak voltak, amik Európában akár „*tiltott agrártámogatásnak*” is minősülhetnek. A törvénymódosítás révén tulajdonosváltás esetén a korábbi földbérleti szerződések megszűnnek, és az új bérleti szerződésekben már más bérleti díjak határozhatók meg. Nem kétséges, hogy az indítvány háttérben a tulajdont szerző kedvezményezettek, a folyamat kormány-közeli haszonélvezői, nem egyszer maguk a döntéshozó képviselők,³⁸ politikusok és/vagy azok családtagjai, barátai³⁹ magánérdekei állnak. A törvényhozó és kormányzati tényezőket mindaddig **nem zavarta** a baráti köröknek rendkívül kedvező feltételekkel bérebe adott állami földek ügye, **amíg a bérleti díjak a közös állami kasszába folytak be**. Felháborodást csak akkor keltett, amikor ugyanezek a körök tulajdonosként már maguknak szedik be a földbérleti díjakat.
 - Az a kormányzati állítás, hogy ezzel a lépéssel – miután 300 hektár a földszerezési maximum – „*nem a földspekuláció és a nagybirtok, hanem a családi gazdaságok*” földalapja, a gazdálkodó családok fognak megerősödni, teljességgel valószínűtlen, amint azt az árverések előzetes eredményei is világosan mutatják. Ez több indok alapján is előre látható.

– **Licitálással** történő értékesítés esetén a **tőkeerő** dönti el, hogy ki tudja megszerezni az árverésre bocsátott földterületeket. Miután az árverésre bocsátott mintegy 11 ezer darab nagyméretű földrészlet átlagos kikiáltási ára közel 75 millió forint, de nem ritka az 500 millió forintot is meghaladó kikiáltási ár sem, ezért a ténylegesen mezőgazdasági tevékenységből élő, **valódi családi gazdaságok** nem tudnak beszállni a licitbe, mert még ha hitelt vesznek is fel, ahhoz is 20 % önrész és 10 % árverési letét kell. Egy átlag gazda, aki csak a mezőgazdaságból tesz szert jövedelemre, ma ennyit sem tud letenni, különösen nem olyan földért, amit majd a bérletek lejártakor, azaz esetleg csak 17 vagy 36 év múlva, vagy a jelenlegi bérlővel folytatott hosszas pereskedés után tud használatba venni.

– A földforgalmi törvény és az erre hivatkozó kormányhatározat szerint **nincs** családon, érdekeltségen vagy településen belüli **összeszámítási kötelezettség** és ezzel **közös földterületi illetve birtokmaximum**. Egy nagyobb család – akár azonos háztartásban élő – tagjai, közös cég részvényesei vagy éppen azok rokonai tehát saját jogon, földművesként valamennyien szerezhetnek 300-300 hektár földtulajdont. Ha ezt ráadásul a saját cégüknek adják bérebe, úgy ahhoz hatósági hozzájárulás sem kell, azt senki nem tartja nyilván, és az a birtokmaximum meghatározásánál annak méretébe sem számít bele. Az NFA által közzétett árverési eredményeket⁴⁰ előzetesen elemezve pl. a

Csákvári Mg. Zrt. vezérkara vagy éppen Mészáros Lőrinc és családja⁴¹ ezt a gyakorlatot követi. Mészárosék esetében pl. a családfő, a felesége (Mészárosné Kelemen Beatrix), a lánya (Mészáros Beatrix) és a bátyja (Mészáros János) saját jogon, „*földművesként*”, kikiáltási áron bevásárol a dobra vert állami földekből, majd a végén feltehetőleg bérebe adják az együttesen akár ezer hektárt is meghaladó termőföldet saját cégüknek, a Búzakalász 66 Felcsút Mg. Kft-nek.

– A 1666/2015. (IX. 21.) földprivatizációs kormányhatározat a közös, állami tulajdonban maradó 100 ezer hektárnyi mezőgazdasági területen – a legnagyobb tőkeérdekeltségek nagybirtokai bázisán, több ezer, akár több tízezer hektáros – „*mintagazdaságokat*” rendel létrehozni. A mintagazdasági státus megszerzésének feltételeit meghatározó 1910/2015 (XII. 11.) kormányhatározat⁴² alapján ezek a családi léptékű gazdaságok számára semmiképpen nem, sokkal inkább a tömegtermelő, monokultúrás, kis élőlétszámú, iparszerű tőkés **nagybirtok számára lehetnek minták**. A mintagazdasági státus nemcsak azzal jár, hogy az általában használt állami termőföldeket nem adják el, hanem azzal is, hogy azokon a hatályos – akár további 36 évre szóló – földbérleti szerződések lejártáig az NFA nem emelheti az igen alacsony – 580! Ft/aranykorona/év – bérleti díjakat. Szemben az elárverezett állami földek bérlőivel, akiknél jelentős díjmelést hajthatnak végre az új földműves

³⁷ Győrffy: http://videkert.blog.hu/2015/12/17/gyorffy_balazs_a_foldtorveny_atal_eloidezett_idilli_pillanat_a_magyar_gazdaknak_kedvez?utm_medium=doboz&utm_campaign=blog-hu_cimlap&utm_source=nagyvilag

³⁸ Földvásárló döntéshozók: pl. – <http://hirtv.hu/ahirtvhirei/az-agrarkamara-fideszes-vezeto-je-is-bevasarolt-1319217>

³⁹ Földvásárló politikusok, rokonok, barátok: pl.

- <http://mno.hu/mezogazdasag/folytatodnak-a-botranynos-foldlicitek-1317484>
- <http://24.hu/kozelet/2015/12/15/meg-tobb-allami-foldet-vehet-l-simon-laszlo-felesege/>
http://hvg.hu/gazdasag/20151210_Meszaros_Lorincek_egyetlen_het_alatt_441
- <http://atlatszo.hu/2015/12/16/etyeken-is-terjeszkedik-meszaros-lorinc-kozzetettek-a-foldarveresek-eredmenyeit/>

⁴⁰ NFA: http://www.nfa.hu/3_ha_termerteket_meghalado_foldreszletek_arveres_utjan_tortenno_ertekezesere_eredmenykozlo_hirdetmenyek_menu_91

⁴¹ Mészáros Lőrinc és családja földvásárlásai:

- http://hvg.hu/gazdasag/20151210_Meszaros_Lorincek_egyetlen_het_alatt_441
- <http://atlatszo.hu/2015/12/16/etyeken-is-terjeszkedik-meszaros-lorinc-kozzetettek-a-foldarveresek-eredmenyeit/>

⁴² A Kormány 1910/2015 (XII. 11.) határozata a mintagazdaságok kialakításáról, Magyar Közlöny, 2015/194. szám (december 11.), 25969-25970. p.: <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/index.php?menuindex=200&pageindex=kozltart&ev=2015&szam=194>

tulajdonosok, mivel az Országgyűlés elfogadta az erre vonatkozó Ptk-módosítási javaslatot. Az új helyzet egyik legnagyobb haszonélvezője Csányi Sándor OTP elnök-vezérigazgató lehet, mivel már eldőlt, hogy a – már korábban a kormány „stratégiai partnerévé” is vált – Bonafarm-csoporthoz tartozó két nagy mezőgazdasági cégét – a Bólyi Zrt.-t és a Dalmand Zrt.-t – mintagazdasággá minősítik.⁴³ Így állami földjeik bérleti díjai nem növekedhetnek, sőt az is könnyen előfordulhat, hogy a mintagazdasági státushoz koncessziós formában integrátori feladatokat is kapnak, és az átvállalt állami feladatok fejében akár bérleti díj-mentességet is élvezhetnek.

- **„A föld azé legyen, aki megműveli!”** – eredetileg Móricz Zsigmondtól származó – jelszó propagandisztikus felhasználása kísértetiesen emlékeztet annak a „földreformnak” a szlogenjére, melynek a tényleges célja az erőszakos kollektivizálás előkészítése, a kisparaszti magántulajdon szétzúzása és a sztálinista modell bevezetése volt. A program, amely 70 évvel ezelőtt is „a föld azé, aki megműveli” politikai szöveggel indult és termelői magántulajdon ígért, a földmagántulajdon teljes felszámolásába és az államszocializmus térszférába torkollott, ma pedig valószínűleg a tényleges családi gazdasági modell felszámolásával, a földspekuláció és a tőkés nagybirtokrendszer

világába vezet. A lépés vélhetően ma sem azt fogja eredményezni, amit – a háború után üres szőlőmaggá degradált – eredeti elképzelés megcélzott. Az árverésre bocsátott állami földek túlnyomó többségére ugyanis ma még általában hosszú futamidejű **bérleti szerződések vannak érvényben!**

– **Ha nem a jelenlegi bérlő vásárolja meg a földet**, akkor nem azé lesz a föld, aki megműveli, sőt aki megműveli, az még bizonytalanabb helyzetbe kerül, mert az új magántulajdonos a Magyar Állammal korábban kötött bérleti szerződést, vagy olyan mértékben emelheti a földbérleti díjat, amit már nem lehet kigazdálkodni.

– **Ha a jelenlegi földműves bérlő** – akár elővásárlási jogával élve licitálás nélkül – **vásárolja meg a földet**, akkor az eddigi – többségében botránys – földbérleti pályázatok gazdálkodni alig akaró, a földalapú támogatásokra és a majdani, előre megtudott privatizációban érvényesülő elővásárlási jogra spekuláló, „politika-közeli” nyerteseinek ajándékozzuk nemzeti vagyunk stratégiai maradványát. Ezzel ráadásul az új tulajdonos azok alól a – pl. állattartási, fejlesztési vagy földhasználati – kötelezettségek alól is mentesül, amelyek vállalása révén jutott az állami földbérleti jogához

- Az az érv, hogy „**20 éves elidegenítési tilalom és állami visszavásárlási jog**”

terheli az államot most megvásárolható földeket, ami megakadályozza a spekulatív vásárlást, egy olyan országban, ahol rövid idő alatt akár az Alaptörvény is megváltoztatható, igazán nem jelent semmiféle biztosítékot a földspekulációval szemben. Ezt ráadásul csupán egy olyan **kormányhatározat** rögzíti, amit valóban egyik hétről a másikra, egyik kormányulésról a másikra, bármiféle egyeztetés vagy parlamenti felhatalmazás nélkül **meg lehet könnyedén változtatni** (lásd pl. a „magyar” jelző egyszerű törlése a földprivatizációs kormányhatározatból).⁴⁵

- Az állami bevételekre apelláló, **költségvetési érv** sem állja meg a helyét, hiszen az akcióval alig keletkezik érdemi költségvetési bevétel, mert **az állam ad pénzt a vásárláshoz**. Az állami tulajdonú Magyar Fejlesztési Bank igen jutányos hitelből vásárolnak ugyanis a vevők, tehát az állam egyik zsebéből a másikba teszi a pénzt. **A vevők** viszont kb. annyi hiteltörlesztő részletet fizetnek, mint emennyi a korábbi bérleti díj volt, vagyis lényegében **„ingyen kapják meg”** a földet. Az eladással szerzett esetleges bevételek árán viszont **az állam elveszíti azt az erőforrását**, amellyel stratégiájának megfelelően befolyásolhatná a földhasználati és birtokszerkezetet.

– A 2012-ben még kormányhatározattal megerősített Nemzeti Vidékstratégiában még az szerepel, hogy az állam nem elad, hanem vásárol földet, amit folyamatosan az általa kedvezményezett helyben lakó, gazdálkodó családoknak illetve az un. „*Demográfiai földprogram*” keretében a letelepedést, gazdálkodást, továbbá két vagy több gyermek világrahozatalát és felnevelését vállaló fiatal pároknak ad kedvező feltételekkel hosszú távú bérletre. Így a befolyása a folyamatokra megmaradhat, sőt növekedhet, a ténylegesen gazdálkodni akaró családok számára pedig megteremti a biztonságos, kiszámítható gazdálkodás feltételeit. Az állami földek eladásával e program megvalósítása ellehetetlenül.

– Az állami földkészletek kiürítésével ugyanígy elveszíti a közcélú földhasználat olyan fontos – az NVS-2012-2020-ban is szereplő – nemzeti programjainak támogatásához szükséges földalapját is, mint amilyen pl. a foglalkoztatást elősegítő szociális földprogram, a szociális szövetkezeti program, a tájközpontok és családi léptékű mintagazdaságok létrehozásának

⁴³ Csányi és a Bonafarm-csoport mintagazdaságai: http://index.hu/gazdasag/2015/11/10/a_foldmuvelesugyi_miniszteriumban_sem_tudjak_mik_lesznek_a_mintagazdasagok/
<http://atlatso.hu/2015/12/16/etyeken-is-terjeszkedik-meszaros-lorinc-kozvetettek-a-foldarveresek-eredmenyeit/>

⁴⁴ **Tényleg azé a föld, aki megműveli?** – Múlt-kor magazin, 2015. március 18.: <http://mult-kor.hu/aze-a-fold-aki-megmuveli-20150318> A jelszó és a kormányzati retorika a hét évtizeddel ezelőtt hatályba lépett, Nagy Imre által előterjesztett „a nagybirtokrendszer megszüntetéséről és a földműves nép földhöz-juttatásáról” miniszterelnöki rendeletre emlékeztet, amelyet akkor is épp az ellenkezője követett. Az akkori „földosztásról”, az igazi szándékokról a mai napig az a tévhit él a hazai köztudatban és a történetírásban, hogy az egy - a Nemzeti Parasztpárt koncepciója alapján kidolgozott - polgári demokratikus reform volt, melynek nyomán megszűnt a magyar agrárium évezredes feudális egyenlőtlensége. Ezzel szemben a közvetlenül Sztálin utasítására, Moszkvából irányított intézkedés célja nem más volt, minthogy a Rákosi Mátyás vezette kommunista párt előkészítse az erőszakos kollektivizálást, a kisparaszti magántulajdon szétzúzását és a sztálinista modell bevezetését. A „földreform”, amely akkor is – az eredetileg Móricztól származó – „a föld azé, aki megműveli” politikai szöveggel indult, a földmagántulajdon teljes felszámolásába és az államszocializmus térszférába torkollott, ma pedig valószínűleg a földspekuláció és a tőkés nagybirtokrendszer világába vezet.

⁴⁵ **A Kormány 1792/2015. (XI. 10.) határozata** a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat és az MFB Földvásárlási Hitelprogram bevezetéséről szóló 1765/2015. (X. 16.) Korm. határozat módosításáról, Magyar Közlöny, 2015/168. szám (november 10.), 21470. p.: <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK15168.pdf>

programja, vagy az állami csereföld-alapot igénylő birtokrendezési valamint folyóvölgy-rehabilitációs, árvízvédelmi program.

– De egyáltalán nem utolsó sorban ezzel a lépéssel a rendkívüli helyzetek élelmezési-biztonságot jelentő tartalék-földalapja is elvész.

- Végül, de egyáltalán nem mellékesen **mi tíz millián** pedig **elvesztjük** a mai nyugat-európai áron számolva 3-5.000 milliárd Ft értékű stratégiai földvagyonunkat, azt – a növekvő keresleti földpiacon biztonsággal megjósolható – igen jelentős értéknövekményt, ami a földárakban belátható időtávban, akár egy emberöltőn belül bekövetkezhet. De ugyanígy elvész, az akcióhoz nyújtott kedvezményes hitelkamat és a piaci kamat közti értékkülönbség, és nem utolsó sorban a gyermekeink, unokáink generációjának élelmezési biztonsága!

6. Utószó helyett – következtetések és teendők

Az emberi társadalmak legfontosabb és legszámosabb – egyben közösségeik megtartásában legnagyobb szerepet játszó – értékei, természeti környezete és kultúrája nem piaci kategóriába tartoznak, mégis mint hogyha ezeken a megtartó értékeken egyre inkább átgázolni látszanának a spekuláns tőkeérdekek.

Ferenc pápától⁴⁶ Kortenig⁴⁷ sokakkal egyetértve magam is azt vallom, hogy ha a tőkeérdekek illetve a természet valamint az emberi közösségek értékei és érdekei küzdelmében az utóbbiak alul maradnak, az az emberi civilizáció végét jelentheti. Ennek különösen akkor nagy az esélye, ha az állam, amelyet a közösségek éppen azért hoztak létre és tartanak fenn közpénzekből, hogy megvédje ezeket az értékeket, és kordában tartsa a spekuláns tőke mohó zsákmányszerző mozgását, nos ha ez az állam, a közösségek állama átáll a tőke oldalára.

A fentiekben bemutatott tények és elemzés alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy éppen ennek, egy feudális, hűbéri birtokadományozó, korrupt rendszer kiépítésének és megszilárdításának, valamint az állam tulajdonában lévő, közös nemzeti földvagyonunk dobra verésével megvalósuló, intézményesített magánvagyon-gyarápítási, **zsákmányszerzési** folyamatnak vagyunk szemtanúi és elszenvedői. Ez is része és egyik állomása annak a gyorsuló és ma megállíthatatlannak tűnő

új-gyarmatosítási folyamatnak, amelynek törvényszerű és előrelátható végső következménye a vidéki térségek kiürülése, a helyi közösségek felbomlása, a nagyvárosok környéki nyomornegyedek kialakulása, a természeti erőforrások és a termőföld pár tucat oligarcha és azok gazdasági társaságai – újmagyarul „*integrátor*”, vagy még újabb magyarul „*nemzeti regionális multi*”⁴⁸ – kezébe kerülése lesz. Ezt a mezőgazdaságban bérmunkán és néhány növény monokultúrás, iparszerű tömegtermelésén alapuló tőkés birtokrendszer, azaz a **dél-amerikai modell** létrejötte kíséri. A vidék ezen az úton végül e nagy tőkeérdekeltségek gazdasági expanziójának alapanyag-termelő „hátsó udvarává”, a „*Csák Máték földjévé*” válik, ami azután a város sorsát is megpecsételi. Az ennek nyomán kibontakozó társadalmi és környezeti katasztrófa teljes összeomlással fenyeget, és éppen Dél-Amerika példáján látjuk, hogy milyen nehéz ebből a mélységből újra felkapaszkodni. Téved az, aki azt hiszi, hogy ez a helyzet karhatalmi, belügyi eszközökkel kezelhető lesz.⁴⁹ Idáig nem lenne szabad eljutnunk.

A hazai tradícióinknak és az európai – kis/közepes családi gazdaságokra és azok összefogására, szövetkezésére alapuló, a helyi gazdaságot és társadalmat erősítő, a város-vidék kapcsolatokat újraépítő – agrár- és vidékmodellnek megfelelő fejlődés lehet a záloga megmaradásunknak. Egyedül ez képes vidéki közösségeinket és a földhöz („ager”-hez) kötődő kultúránkat, tradicionális agrikultúránkat és természeti értékeinket megőrizni, gyarapítani, egyúttal vidéken munkát, megélhetést és tisztas jogvedelmet biztosítani, továbbá az egyre inkább nemzetbiztonsági jelentőségűvé váló élelmezési, élelmiszer- és környezetbiztonságot az egész társadalom számára

garantálni. Ehhez **több lépés megtételére van szükség.**

Közvetlen teendőként mindazon esetekben, ahol a törvények betűjétől vagy szellemétől vélhetően eltér a jogalkalmazó, pereket kell(ene) indítani, hogy a jogsértéseket bíróságok mondhassák ki. (Ezt egy ember maga, véges élethosszal és energiával nem tudja elvégezni, amivel a kormányzat előre számol is.) Vagyonsodási vizsgálatokra van továbbá szükség annak kiderítésére, hogy a több százmillió vásárlások fedezete honnan származik. Ezt – ha „*családi összefogásra*” történik (az általában gúnyos mosollyal kísért) hivatkozás – a családra is ki kell terjeszteni.

Meg kell állítanunk a közjő szolgáltatára rendelt, állami tulajdonban lévő, közös nemzeti földvagyonunk kiárusítását.⁵⁰ Ezt egy akarattnyilvánító népszavazás is kikényszerítheti. Ha azonban ez mégsem sikerülne, úgy haladéktalanul **vissza kell szerezni a közösségek államát**, vissza kell helyezni erkölcsi talapzatára, és ismét a közjő szolgálatába kell állítanunk, majd a politikai rendszerváltást követően:

- az állami vagyonról szóló törvény módosításával az állam tulajdonában lévő termőföldet a forgalomképtelen kincstári vagyonelemekhez kell sorolni;
- üzemszabályozási törvényt kell alkotni, és az európai gyakorlatnak megfelelően ebben kell szabályozni a mezőgazdasági üzem jellemzőit, működtetésének feltételeit és az összeszámitási szabály bevezetése alapján egy családhoz/érdekeltséghez tartozó birtokszámot (1 db) és annak ágazattól függő maximális méretét;
- az üzemszabályozási törvényben előírt maximális birtokméret-korlátoknak való megfeleléshez 3 év türelmi időt kell biztosítani, és azt az egy család

⁴⁶ **Ferenc pápa** „Laudato si!” kezdetű enciklikája továbbá bolíviai beszéde a Népi Mozgalmak Világtalálkozóján:

<http://www.magyarurir.hu/hirek/laudato-si-az-enciklika-ismertese>

<http://www.teremtesvedelem.hu/content/cikk/ferenc-papa-beszede-nepi-mozgalmak-vilag-talalkozojan>

⁴⁷ **David C. Korten** korszakhatárt jelző, egyben korszakalkotó műve:

http://bookline.hu/product/home.action?_v=David_C_Korten_Tokes_tarsasagok_vilaguralma&id=51156&type=22

⁴⁸ „**Nemzeti regionális multik**”: http://www.galamus.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=193164

⁴⁹ „**Majd a Pintér elintézi**”: <http://24.hu/belfold/2014/12/15/angyan-maffiacsaladok-delegaljak-a-kormanytagokat/>

⁵⁰ **Ennek lehetőségét** a Mezőhegyesen lefolytatott árverések eredményeinek – e kézirat lezárását követő – megsemmisítése világosan megmutatta http://hvg.hu/itthon/20160229_mezohegyesi_foldek_Menesbirtok_Zrt http://hvg.hu/gazdasag/20160307_kartalanitast_igernek_a_mezohegyesi_gazdagnak?s=hk

megélhetését biztosító átlagos európai birtokméret felett – a lakhely és a birtok közti távolság szerint is differenciált – területnagyságtól függő sávós, progresszív földadóval is ösztönözni kell;

- a családi gazdasági modell versenyképességét növelő szövetkezeti formákról, azok működéséről és támogatásuk módozatairól törvényt kell alkotni;
- a földalapok és egyéb feltételek megteremtésével el kell indítani a Nemzeti Vidékstratégia által előírt „*demográfiai földprogramot*” illetve a „*szociális földprogramot*”;
- a közösségi földalapok gyarapítása érdekében az államnak elővásárlási jogával élve a földpiac aktív szereplőjeként

fel kell vásárolnia – az üzemszabályozás és a progresszív földadó hatására várhatóan megnövekvő – eladásra felkínált földkiszleteket, amelyeket a valóban helyben élő, gazdálkodó családoknak, a „*demográfiai földprogram*” valamint a „*szociális földprogram*” keretében pedig a fiataloknak és az önkormányzatoknak kell kedvező feltételekkel, tartós bérbe adnia;

- az európai szintéren kezdeményezni kell a termőföld kivételét a tőke-javak közül és az élelmiszer önrendelkezés közösségi szintű elfogadását; végezetül
- minden olyan törekvést segítenie kell, amely közös értékeink védelmét és gyarapítását, az ezeket megtartó közösségek,

a helyi gazdaság és társadalom erősítését tűzi célul, és ezzel egyfajta missziós, jövőnket alapozó feladatot lát el a spekuláns tőke által globalizált világban.

Ezek a lépések és a helyi közösségek megerősítése és kapcsolataik építése a végveszélybe került és apátiába süllyedt agrártársadalmat is segítheti abban, hogy saját – ám az egész társadalmat szolgáló – ételkei és érdekei védelmében bátran lépjen fel, és forduljon szembe a mindenén átgázoló tőkeérdekekkel. Bárcsak a saját állama is segítségére lenne ebben!

Gödöllő, 2015. december 20.

Ángyán József

Országvesztés törvényesített földrablással

Beszámoló a földfórumokról

A Magyar Népfőiskolai Társaság (MNT) 2015 tavaszán ismerkedett meg A magyar föld sorsa c. könyv szerzőivel és felajánlották, hogy a könyv bemutatását szolgáló fórumokat szerveznek. A szerzők és a kiadó megbeszélést folytattak az MNT irodájában és megállapodtak, hogy az első könyv bemutató Budapesten legyen indításként. Ez sikeres volt, s elhatározták, hogy országosan földfórumokat szerveznek ezekre 2015 október-november hónapban került sor.

Az MNT feltérképezte, hogy az ország egészét figyelembe véve, mely városokban lenne indokolt fórumot szervezni, s ezt összeegyeztette az országos szervezeti hálózat azon pontjaival, ahol készség volt a téma felvállalására. Mivel nem klasszikus népfőiskolai ismeretközlésről volt szó, a tagszervezetek érzeték, hogy neuralgikus témáról van szó, s az országban uralkodó politikai félelem határozta meg a hozzáállást az erőltetés nem lett volna helyes. Ugyanakkor az MNT vezetése világossá tette, hogy a földkérdés terén oly mértékű a tájékozatlanság, ugyanakkor olyan súlyos nemzeti sorskérdésről van szó, ami nem párt ügy, s népfőiskolának, amely hagyományosan a vidék népességét szolgálja ezt fel kell vállalnia. Az egyeztetéseket követően alakult ki a 6 helyszín: Tapolca, Kishantos, Berettyóújfalu, Szolnok, Zalaegerszeg, Salgótarján. Az időütemezést követően megszerveződött a felkészítő műhely.

Felkészítő műhely, Kővágóörs

Fontosnak tartotta a szervező, hogy a munkában résztvevők közvetlenül megismerkedjenek a témával és a szerzőkkel, tiszteletpéldányt kapjanak a két könyvből (A magyar föld sorsa és az időközben megjelent Tanka Endre könyv Országvesztés törvényesített földrablással.) A szervező főlvállalta, hogy az Agroinform kiadótól átvesz könyveket a fórumokon történő árusításra. A kétnapos műhelyre Kővágóörsön a Káli-medence Népfőiskolán került sor, ahol valamennyi szerző – Ángyán József, Tanka Endre, Andrásfalvy Bertalan, Márai Géza, Molnár Géza – meghívást kapott. Minden szerző részletesen bemutatta a témáját és sor került a megvitatásra is. Az est egy nyilvános helyi fórummal zárult, ahol a község és a környék érdeklődői vettek részt. A műhely fontos részét képezte, a szervezési és pénzügyi teendők megvitatása, továbbá külön gondot kellett fordítani a politikailag kényes téma helybeli kezelésére és a módszerek megvitatására. A szervezők

az instrukcióikban arra helyezték a hangsúlyt, hogy súlyos nemzeti sorskérdésről van szó, a szerzők tudományos szakemberek, akik a tényekre építenek, s olyan komplex összefüggésrendszerrel van szó, amelyben nehéz eligazodni és az átlag emberek nagyon tájékozatlanok.

Tapolca, az első fórum

Túlélésünk létfeltétele a földünk, az édesvízkészletünk és a helyi energiaforrásaink közösségi használatban, illetve tulajdonban maradása. Földviszonyaink múltjáról, és jelenéről, a jövőnek szólóan folyt nyilvános beszélgetés a témában megjelent kötetek szerzőivel Tapolcán a Tamási Áron Művelődési Központban. A vendégeket Rig Lajos országgyűlési képviselő üdvözölte. A fórumon elnöklő Szigeti Tóth János Bibó István demokrácia fogalmát idézte. Tanka Endre jogász a földügy mai aktualitásait foglalta össze, hirdelve, hogy még meg lehet fordítani a végzetes folyamatokat. Márai Géza egye-

temi docens, agrármérnök a termőföld, s ezzel összefüggésben az élelmiszer minőségromlásáról, s az egészségre tett káros hatásairól beszélt. A fórumon bemutatott könyvek: A magyar föld sorsa és az Országvesztés törvényesített földrablással – megvásárolhatók.

Kishantós

A veszély most épp akkora, ha nem nagyobb!

Fórum Kishatoson a magyar föld sorsáról

A magyar föld sorsa és az Országvesztés törvényesített földrablással c. könyvek szerzői voltak a vendégek a Kishantosi Vidékfejlesztési Központban. A szép számmal megjelentek számára Dr. Ángyán József és Dr. Tanka Endre professzorok mégsem akarták a könyvekben mélyen szántóan kifejtett társadalomtörténeti, gazdasági és jogtörténeti fejtegetéseket ismertetni, hiszen az állami földek viharos gyorsasággal elkezdett kiadásában a napi kihívás diktálta a mondandót az élénk érdeklődés mellett. Érvek hangzottak el, hogy a hatékony társadalmi cselekvés kezdeményezése esetén nincs minden veszve. Az est végén Ács Sándorné egy filmet mutatott be, amely a 2007-es Gyurcsány kormány idején készült Kossuth téri tiltakozásról szól. (Jelszó: A haza nem eladó) Ebből kitűnt, hogy a kormányzati földpolitika alig változott. A különbség csak annyi, hogy majd egy évtizede, cselekvőképes társadalmi demonstrációt láthattak a jelenlévők. Elfáradt a társadalom? Pedig a veszély most épp akkora, ha nem nagyobb.

A kishantosi fórum bizonyult a legsikeresebbnek, a hely korábbi híre miatt is, s a helyszínen több média prezentáció is készült, ami az átlagosnál nagyobb visszhangot biztosított.⁷

Berettyóújfalu

Kevesen jöttek a rendezvényre, s a szervező kollégák, akik mindent megtettek igen frusztrálnak érezték magukat. Hozzászoktak a nagy létszámú közönséghez, most pedig minden kapcsolati hálójuk ígerte és otthon maradt. A megfélemlítettség itt volt a leginkább látható.

Szolnoki fórum

A szolnoki fórum azért nevezhető sikeresnek, mivel itt a Jobbik Magyarországért Mozgalom helyi hálózatának mozgósítása meglátszott a résztvevők számán és körén. A rohamkocsiban kizsebelik a segítségre szorulókat – ezt a címet adtuk a beszámolóknak.

Amíg a Fidesz kormányon lesz, külföldi Magyarországon soha nem vehet termőföldet. És ez nem Brüsszeltől függ, hanem tőlünk – hangzott magabiztosan a 2010-es választási kampányban. Most akkor még kormányon van a FIDESZ? Mert pár napja már bárki vehet magyar földet. Így ez nem volt a közvetlen témája a pénteki szolnoki föld fórumnak, ahol nagy érdeklődés mellett tartott áttekintő, szenedélyes szakmai előadást Ángyán József és Tanka Endre. A tényleges helyzet a napnál világosabb. Lukács László képviselő (Jobbik) a törvényalkotási bizottság tagja, az aktuális napi parlamenti történésekről számolt be a hallgatóságoknak. Mi volt a tanulsága számunkra? Hazugságra újabb, nagyobb hazugságok jönnek. Megint valami elvonja a figyelmet, most Párizs. De ne feledjük! Hétfőtől földárverések kezdődnek! A történet hasonlatos ahhoz, amikor a mentős, a kórház felé a roham-

kocsiban kizsebeli a segítségre szoruló, súlyos beteg adófizetőt.

Zalaegerszeg

Salgótarján

Eredmények értékelés 2015 december

A szervezők meghívták a hat fórum szervezőit hogy értékeljék az őszi földfórum sorozatot és megosszák egymással a tapasztalatokat. Egyöntetű volt az a vélemény, hogy igen fontos volt a vállalkozás lebonyolítása. Egyöntetű volt az a tapasztalat is, hogy a szokásos szervezési módszerek megváltoztatásával sem lehetett jobb látogatottsági eredményt elérni. A legkülönbözőbb helyi és egyéni tapasztalati beszámolók szóltak arról, hogy a megfélemlítettség légköre vette körül a fórumokat. Hol a helyet adó intézményre, hol magára a szervezőre gyakoroltak nyomást a legkülönbözőbb módszerekkel. Az informális szervezés során világossá vált, sokan négy szemközti kommunikációval jelezték, hogy fontosnak tartják a témát és érdekelné őket, de nem mernek részt venni. Az emberek tartottak attól, hogy dokumentálják ki vesz részt és annak következményei lehetnek. Volt olyan hely ahol nem ismert okok miatt váratlanul lemondták a hely bérletet és újat kellett biztosítani, a közönséget megpróbálni átirányítani. A média nyilvánosság teljesen szabotálta az eseményt, erre előre készültek a szervezők, s a legjelentősebb fórumnak a közösségi média és a honlapok bizonyultak. A legsikeresebb szervezés a személyes, telefonos megkeresés bizonyult, ám ennek ellenére is sokan bátortalanok maradtak. A szervezetek e-mail cím tárait maximálisan kiaknálták és a korábbi tevékenység látogató közönség megcélzották, mindhiába. Az

emberek félelem ösztönei nagyon működtek. Mindemellett eredménynek könyvelhetjük el, hogy:

- a hat fórumon összesen több száz résztvevő jelent meg
- a fórumokon egyes felszólóinak bátorsága jó hatást tett a rendezvény hírére
- a szervező gárda összekovacsolódott a munkában és még tudatosabban felismerték a vállalat fontosságát. A résztvevők nagy részére a jövőben is számítani lehet
- a könyvekből túl sok nem fogyott, az eladást a szervezők folytatják a kiadóval való megegyezés alapján
- bebizonyosodott, hogy nagy szükség van a tudományos, szakszerű megközelítésre tárgyilagos, de népszerűsítő feldolgozására a terjesztés érdekében
- a könyveken túl a személyes találkozásra és eszmecsere
- bizonyosságot tettünk kurázsiról és a nemzeti elkötelezettségünkhöz való hűségéről
- jó politikai együttműködés alakult ki a megjelent és résztvevő politikusokkal, akik megéreztek a vállalkozás jellegét és nem feszítették túl a rövid távú politikai haszonszerzést

Ángyán professzort a fórumok tapasztalatai is inspirálták újabb földprivatizációs tanulmányának elkészítésében. Tanka professzor frappáns népszerűsítő összefoglaló hírlevelet írt, ami kiadásra vár. Megjelent egy interjú a Barrikád c. hetilapban http://kalimedence.nepfoiskola.hu/files/2015/1012_3/interju_barikad.pdf és számos más közösségi médiában, mint az Alfahír, a 444 és az Átlátszó.hu

Az MNT és a közreműködők minden személyi díjazás nélkül végezték a munkát, lelkiismeretesen.

Mihályfi Márta

A fórumokról a facebookon:

Felkészítő műhely

- <https://www.facebook.com/szigeti.t.janos/posts/10206112058259624?pnref=story>
- <https://www.facebook.com/szigeti.t.janos/posts/10206112053259499?pnref=story>

Kishantos:

- <https://www.facebook.com/szigeti.t.janos/posts/10206162132671453>

Szolnok:

- <https://www.facebook.com/szigeti.t.janos/posts/10206296210823323?pnref=story>
- <https://www.facebook.com/nepfoiskola/posts/1169574906416502>

Közgyűlés

„...minden ember annyit ér, amennyit embertársainak használni, hazájának szolgálni tud.”

Kodály Zoltán fenti szavait választotta a Magyar Népfőiskolai Társaság a 2016-ban elvégzendő munkájának legfontosabb általános céljaként. Ennek eléréséhez számítunk az elnökségünk minden tagjának, és a tagszervezeteink együttműködő segítségére.

Jó hangulatú közgyűlés, az elnökség nagy része új szakemberekből áll

Április 22-én megtartotta az MNT a tisztújító közgyűlését. A közgyűlésen a választást megelőzően a szervezet elnöke a 2015. év szakmai tevékenységéről szolt, amelyben kiemelten foglalkozott a tagszervezetek elmúlt évben végzett, az igen nehéz gazdasági körülmények ellenére komoly eredményeket felmutató munkájával.

Az Ellenőrző Bizottság elnöke Harasztosi Sándor elemezte az MNT Népfőiskola Intézet pénzügyi mérlegét és ismertette az

Ellenőrző Bizottság állásfoglalását, jelentését a pénzügyi helyzetről.

Mindkét beszámolót, illetve jelentést a közgyűlés, egyhangúlag elfogadta.

A február 24. elnökségi ülésen felállított Jelölő Bizottság több héten át készítette elő a szervezet tisztújítását, a testület elnöke, Turóczy dr. Veszteg Rozália koordinálásával. Gódor András, a bizottság tagjaként ismertette a javaslatok alapján összeállt jelöltek névsorát.

A választás eredménye a következő lett: elnök: dr. Szigeti Tóth János
alelnökök: Nagy Júlia és Porkoláb Lajos

tagok: Ács Sándorné, Fehér Mária, Kovács Tamás, Kovács Béláné, Pető Magdolna, dr. Sári Mihály, dr. Striker Sándor.

A megválasztott tisztségviselőket a honlapunkon bemutatjuk, s a közgyűlésről is ott tettünk közzé bővebb információkat.

A közgyűlésen felköszöntötték Trencsényi Imrét 80 születésnapja alkalmából,

amely alkalomra tanulmánygyűjtemény jelent meg írásából *Közösség és művelődés – közösségi művelődés* címmel.

Egy kutató küzdelmei a szocializmusban és a demokráciában
Solymosi Frigyes akadémikus volt a vendégünk a közgyűlésen

Kicsi a világ – kezdtük a beszélgetést, mert Solymosi Frigyes egyik nagybátyja Ugrin József, aki a KALOT egyik alapítója volt, s Társaságunk elnökségének tagja haláláig. Most mégsem a katolikus népiskola történet állt a középpontban, hanem a tudós életpályája, kémiai kutatásai, az akadémiai közéletben vitt reformer szerepe, a tudományos kutatás nagyobb költségvetési támogatásában vívott küzdelmei. A még jelenleg is kutató kémikus több száz közéleti vitacikket jelentetett meg, először a Magyar Nemzetben, majd az ÉS-ben a HVG-ben és a Népszabadságban. A hallgatóság számára különösen a 2002-t követő illetve a 2010-s választás utáni periódus kritikus bemutatása, élményei és tapasztalatai foglalkoztatták. Solymosi Frigyesnek javaslatokat is megfogalmazott a jövőről. Aki behatóbban érdeklődik nemrég megjelent könyvét ajánljuk figyelmébe. Egy kutató küzdelmei a szocializmusban és a

demokráciában Ár: 2800 Ft Kiadó: Agroinform Kiadó

A szerzőt, „a konzervatív oldal egyik elismert személyiségét” a Haszon magazin 2006 és 2007 januárjában Magyarország 100 legfontosabb embere közé választotta. A Magyar Újságírók Országos Szövetsége 2013. október 21-én az alábbi ajánlással a MÚOSZ tiszteletbeli tagjává fogadta: „Visszafogott és eminensen korrekt, a szükséges és elégséges közötti egyensúlyt érzékletesen megjelenítő, elfogulatlan megnyilvánulások az övéi. A józan racionalitás, az értelmes cél, a mértéket ismerő és értéket tisztelő, klasszikus konzervatív gondolkodás teszi élvezetessé, a civil kurázi és a személyes felelősségvállalás pedig példaadóvá írásait. De nemcsak fegyelmezett vitakultúrát, világos és körültekintő érvelést lehet tanulni tőle, hanem például kitartást. Töretlenül bízunk abban, hátha egyszer mindenki, akit illet, meghallja és megérti, amit tiszteletre méltó következetességgel képvisel.”

A szerző kémikus, a Szegedi Tudományegyetem Széchenyi-díjas emeritus professzora. Tagja a Magyar és az Európai Tudományos Akadémiának, szerkesztőbizottsági tagja számos nemzetközi szakmai folyóiratnak. Két cikluson keresztül az MTA elnökségi tagjaként is tevékenykedett. Nyugat-európai és amerikai egyetemeken meghívására csaknem kilenc évet töltött külföldi kutatóintézetekben. Hazai és nemzetközi felmérések szerint a legtöbbit idézett magyar kémikus. Szeged város díszpolgára. Tagja volt 1996–1998 között a Fidesz szűk körű tanácsadó testületének, a „Vének Tanácsának”, 1999–2002-ig a kormány tudományos tanácsadó testületének, 2002 után pedig az Orbán Viktor vezette Szövetség a Nemzetért polgári körnek. Alapító tagja a Professzorok Batthyány Körének és a Nemzeti Körnek.

A biztonság a béke és a demokrácia alapértékek Európában
Tom Norring a Dán Királyság budapesti nagykövete is a vendégünk volt a közgyűlésen.

A kőtetlen beszélgetésben nagykövet úr több kérdést kapott, amelyekre nyitottan válaszolt. Közismert a Norring úrról, hogy elismeri Magyarország eredményeit, ugyanakkor közismert a kritikai észrevételeiről is. A nagykövet közreműködik abban az ország csoportban – Hollandia, Dánia, Németország, Finnország – amely azon munkálkodik, hogyan lehet hatékonyabban megvédeni az EU alapértékeit a tagországok körében. Hangsúlyozta, hogy az Unió értékösszességként és nem gazdasági-pénzügyi mechanizmusként született meg. A biztonság, a béke és a demokrácia értékeit – mint alapértékeket emelte ki. Az egy órára tervezett eszmecsere másfél órássá lett a hallgatóság kérdéseire adott válaszok miatt. Köszönjük az európai stílusú színvonalas eszmecsere

A magyar népfőiskolai megújulás szüksége és programjavaslata

Gondolatok Hilscher Rezső: Az északi népfőiskola c. könyve
(Budapest, 1941) nyomán

Balogh Judit Anikó / BKNSZ

Készült a Magyar Népfőiskolai Társaság közgyűlésére

Napjaink pedagógus- és diáktüntetései az intézményes oktatás fokozódó válságára utalnak. A címben hivatkozott könyv a II. világháború előtti gazdasági válság idején mutatja be a megélhetés kiútjait és a nemzet-felemelést segítő észak-európai népfőiskolák működését, melyek „az élet megismerését, megértését és öntudatos alakítását” szolgálták. Napjaink népfőiskolái sem kívánhatnak ennél nemesebb célt.

Az idő kerekeazonban újabb kihívásokat hozott: a lokalitás túlélési harcát a globalításban. A várva-várt szabadság helyett a technikai fejlődés még inkább „a külső kényszerrel kollektív gépiesített ember”-t hozott létre. „A kényszeres uniformizálással maga az EMBER van veszélyben.” – írta a 80-as évek végén Kemény Bertalan.

A mediatisált tömegfogyasztó tulajdonképpen egy lépre csalt narcisztikus ego, aki az egyediség illúziójában él. (Lásd pl. „Itt a DM-ben önmagad lehetsz!” reklámszlogent.) De az ún. tömegtársadalmakat jellemző, bizonytalan és gyakran változó „kvázi közösségek” (Csányi, 2010.) ellenére él még az emberekben a közösség utáni vágy. A megújuló népfőiskolának ezt és – a kivándorlás helyett - az ITTHON BOLDOGULÁS vágyát kell felébresztenie a fiataljaikban. Az északi népfőiskolák mintájára a létproblémákat és megoldásukat közösen kitárgyalni velük.

A globál-kapitalizmust a szociális ellátások lefaragásával gátlástalanul kiszolgáló kormánypolitikák miatt világszerte egyre több ember hagyja el hazáját a jobb megélhetés reményében. A túlélésért megindult globális migráció már elszegényedéssel fenyegeti a jóléti országokat is. Mi magyarok is választhatunk a külföldi munka, illetve a hazai nyomott bérű, és egyre

növekvő munkaidejű rabszolgaság között.

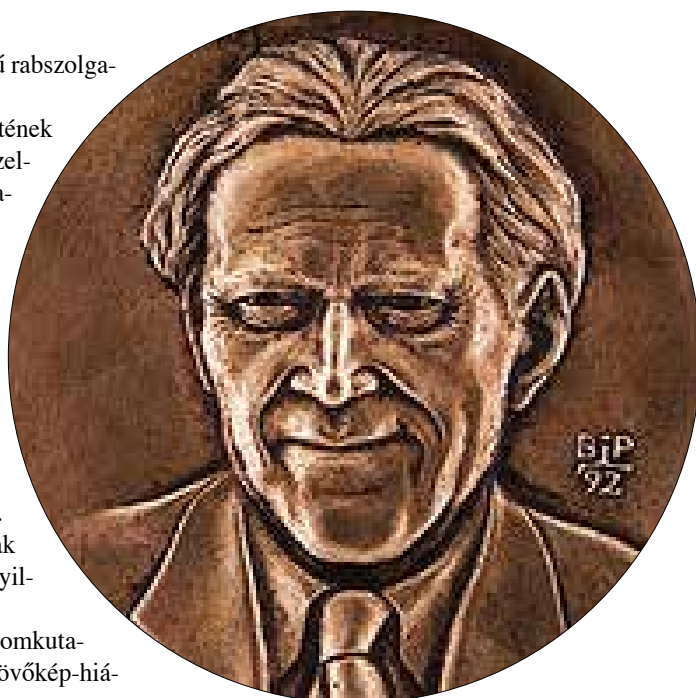
„Az ember életének célja a közösségi szellemmel telített társadalom egyetemes érdekeinek előbbre vitele” írta 1941-ben Hilscher Rezső. Ebből mára eltűnően van a „közösség”, a „szellem” és az ún. „egyetemes érdekek” fogalma is – pl. Földünk élővilágának megőrzése sem nyilvánvaló sokaknak.

A hazai társadalomkutatások fiataljaink jövőkép-hiányát diagnosztizálják.

A lexikális, életidegen ismeretekkel telt iskolából kikerülő fiatalok számára óriási szükség lenne egy élet-elindulást segítő felnőttképzésre, melynek elnevezése hívó szó kell, hogy legyen! (Manapság sem az „iskola” sem a „nép” nem az.)

Az alábbi témák korábban is szerepeltek az informális felnőttképzésben, de a fiatalok itthoni megélhetését jobban segítő, strukturált képzések kellene pl.:

- lokalitás értéke a globalításban – avagy szerepünk, lehetőségeink itthon és a nagyvilágban
- a minőségi, de fenntartható életvitel ismeretei (élelmiszerbiztonság, egészségmegőrzés)
- ön- és társadalomismeret (önkifejezés, társadalmi érvényesülés stb.)
- gazdasági és pénzügyi megélhetési alapismeretek (magán-és kisvállalkozás, szövetkezés)

- családi életre felkészülés (házimunkák, gyermekgondozás, házi ápolás stb.)
- ökológiai kertészkedés, állattartás, kisüzemi és önellátó élelmiszertermelés
- állampolgári kötelességek és jogok, jogérvényesítés

A jövőnk záloga az ITTHONI BOLDOGULÁST SEGÍTŐ népfőiskolák hálózatának létrehozása, melyben az adott témák legjobb szakértőinek, művészeink, az ÉLŐFALU HÁLÓZAT és más sikeres kisközösségek bekapcsolódása is nélkülözhetetlen

Hivatkozott irodalom:

Csányi V. és mtsai: Fékevesztett evolúció, megszaladási jelenségek az emberi evolúcióban. (2010.)

Kemény Bertalan: „Legtágabb otthon – legszűkebb haza” c. írás

2016. áprilisában

Hagyomány és modernség

Ezen a címen szervezte meg az egy hetes falukutató honismereti táborát a Magyar Népfőiskolai Társaság 2016. augusztus 4-11. között Kővágóörsön, hazai és határon túli (Délvidék és Felvidék) fiatalok részvételével

Mi volt a célja a tábornak: a Káli-medence, különösen Kővágóörs hagyományos faluképének helyreállítását és gondozását célzó feltáró munka, amelynek alapján a Nemzeti Parkhoz tartozó terület vonzó 21. századi képet alkot, miközben ápolja az épített környezet hagyományait. A helyi fiatalok elkötelezése és lehetséges későbbi foglalkoztatása kialakításának segítése érdekében. Megismertetni és elfogadtatni a fiatalokkal a „honismeret” fontosságát a mindennapi életben, egy-egy közigazgatási, vagy földrajzi egység mögött létező történeti, gazdasági, néprajzi, építészeti, természeti, közösségi értékek nélkülözhetetlen fontosságát.

Milyen tartalommal épült fel a tábor programja?

Előadások hangzottak el, amelyeket műhelybeszélgetések követtek. Közösségfejlesztő, néprajzos, építész, törté-

nész, szociológus szakemberek voltak az előadók, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park szakembereinek bevonásával. Így került sorra T. Kiss Tamás, Laczkovics Emőke és Somogyi Győző nagyszerű előadásaira, Szabó Attila előadásából pedig megismerhettük a Káli-medence természeti kincseit, titkait, varázsait. Az előadásokon bárki részt vehetett a Káli-medencéből.

A tábor programjában fontos szerepe volt a Káli-medence és Kővágóörs életmódjának történeti aspektusaival való megismerkedés.

Fontos mozzanata volt az egy hétnek a látogatás és interjúk családoknál, valamint a régi faluképről fotók és dokumentumok gyűjtése, digitális rögzítése, a témával összefüggő helytörténeti tanulmányok, kiállítások anyagának feltérképezése, dokumentálása.

A tábor eredményeivel az ez évi első faluszemináriumon, október közepén ismerkedhetnek meg Kővágóörs lakosai, amikor kiállítás is készül a gyűjtött dokumentumokból.

A programot a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

Innováció az európai felnőttoktatásban

– brüsszeli közgyűlés

Az Európai Felnőttképzési Szövetség (EAEA) közgyűlésére Brüsszelben került sor június utolsó napjaiban. A szervezeti beszámoló megvitatása mellett a rendezvényhez társuló konferencia *Innováció az európai felnőttoktatásban* címet viselte. A Flamand Kulturális Közösségi Központban induló rendezvény sorra váltotta a helyszíneket is. A szakmai témák közül a számlási készségek a hátrányos helyzetű fiatalok körében, továbbá a nem-formális tanulás validációja alkották a fontos témákat.

Az idei Grundtvig Díj tárgya a menekültek segítése a felnőttképzés eszközeivel volt. Egy egyiptomi, egy bajor és egy ukrán felnőttképzési szervezet nyerte el a díjakat.

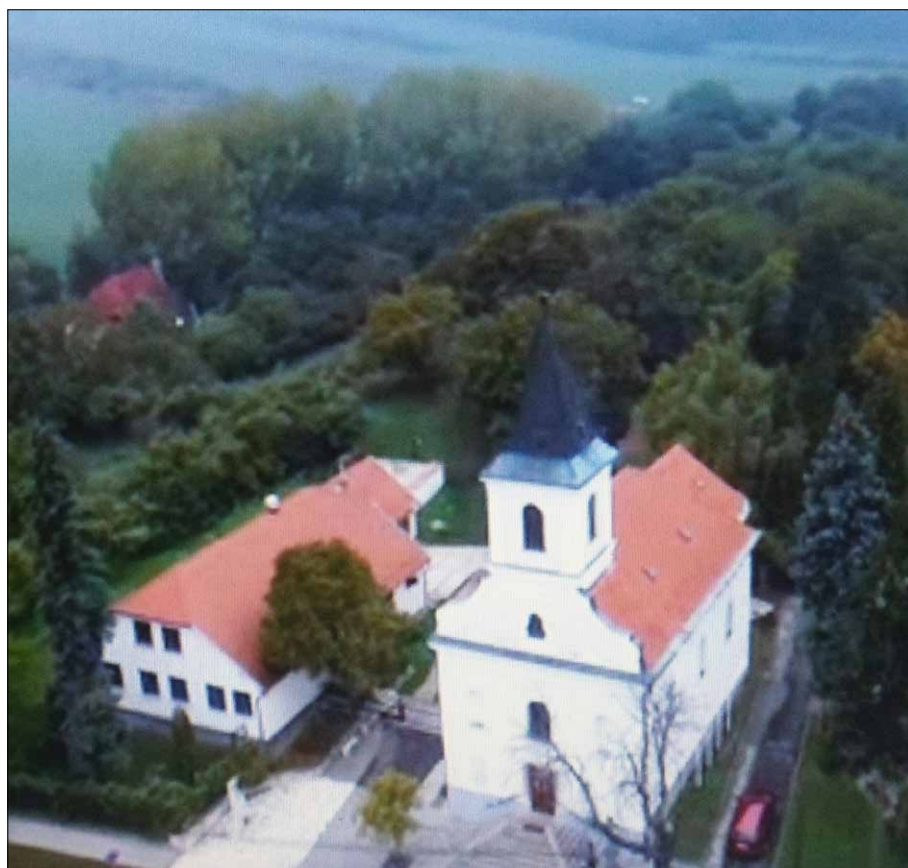
Külön érdekesség volt a rövid videók bemutatója, amit *A felnőttkori tanulás történetei* címmel az Európai Élethosszig tartó tanulás Magazin (Helsinki) teamje készített, hogy inspiráló példákat mutassanak be. / több: <http://www.elmmagazine.eu/> A portrék főszereplői élően,

személyesen is megnyilvánultak a rendezvényen.

A szakmai konferencián a Bizottság és az Európa Parlament számos képviselője felszólalt, közreműködött. A formális témák között szóba került a *New skills agenda for Europe Új készségek napirend Európa számára* című Bizottsági ajánlás 2016, ahogy az informális beszélgetéseken leginkább a Brexit és az európai foci bajnokság volt a téma. Az EAEA-nak 140 tagja van 45 országból, ahol a brit felnőttoktatás mindig előkelő, elismert szerepet vitt. A tagokon ezen túl sem múlik ennek az együttműködésnek a magától értetődő folytatása.

Fontos javaslatként került szóba, hogy az EAEA 2017-ben megrendezi a Felnőttkori tanulás európai évét, mégpedig a nemrégiben publikált Kialtvány a XXI. századi felnőttkori tanulásért c. új dokumentum mondandójára építve. A brüsszeli esemény egyes részeire bővebben visszatérünk majd az MNT folyóiratában illetve a Népfőiskola facebook oldalán <https://www.facebook.com/nepfiskola/>

További idevonatkozó információk:

- http://www.kieselbach.hu/muvesz/daday-ferenc_7805
- <http://www.californiainmagyarsag.com/GYASZJELENTESEK/Daday%20gyasz-fin2.htm>
- <http://www.pusztapaati.hu/kerkabarabas/fotok/daday.pdf>

Helyi termék, helybeli foglalkoztatás, helyi gyarapodás

Napfivér Szociális Szövetkezet alakult Kővágóörsön

A szövetkezet még igazán fiatal, 2016 elején alakult meg Kővágóörsön, 16 alapító magán személy hozta létre. Rájuk is érvényes a meghatározás, amit 1995-ben Manchesterben a szövetkezetekről így határoztak meg: „A szövetkezetek olyan személyek autonóm társulásai, akik önkéntesen egyesültek abból a célból, hogy közös gazdasági, társadalmi és kulturális céljaikat közös tulajdonuk és demokratikusan irányított vállalkozásuk útján megvalósítsák”.

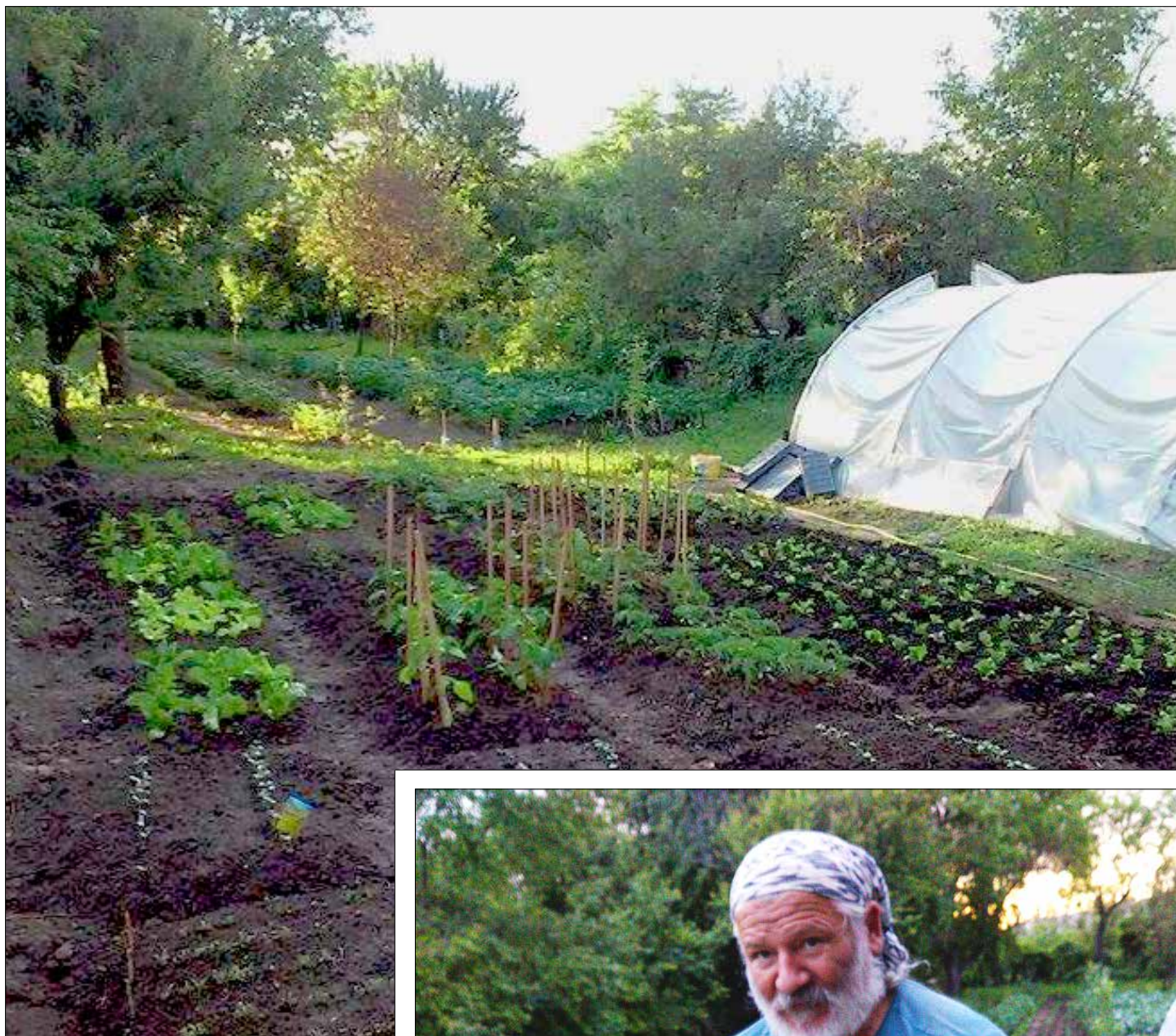
Az alapítók a legkülönbözőbb foglalkozású helyi személyek. A megalakulást több megbeszélés, eszmecsere előzte meg. A Káli-medence Népfőiskola fontos szerepet játszott a létrehozásban, s székhelyet is biztosít a szövetkezetnek. Előkészületként szakmai tájékoztatót szerveztek az ökológiai gazdálkodás fontosságáról. A Kishantosi Vidékfejlesztési Központ és Népfőiskola szakértője tartott ismertetőt, majd meg is látogatták a kishantosi gazdaságot. Mások tapasztalatait is megismerték, pld. a zalaszentlászlói szövetkezet vezetője is vendég a Káli-medence faluszemináriumon és a kővágóörsiek ellátogattak Zalabéri Községi Kert szociális szövetkezetbe, ahol a gomba és zöldségtermesztés eredményeivel ismerkedtek.

Fontos volt a megalapítás során, hogy a helyi önkormányzat, s főként a polgármester a kezdeményezés mellé állt.

Az önkormányzat jogi személy tag lett, s földterületét szerződéssel biztosította a fóliasátor és kiskert kialakításához. Ugyanígy egy további 1 hektáros területet bocsát rendelkezésre, ahol ősszel gyümölcsös telepítését kezdik meg. A tagok megbeszélésein egyetértés alakult ki abban, hogy jelenleg senki nem számít jövődelemre, most még adni kell a közösbbe, talpra kell állni. Az alapító részjegy mellett a működéshez munkával járulnak hozzá a tagok. További munkanélküliek

foglalkoztatása tehát most még csak terv lehet. Várják további tagok csatlakozását. Figyelemmel kísérik, mikor milyen pályázati feltételeknek felelnek meg, hogy pályázhassanak, s a szövetkezet tevékenységét bővíthessék. A kezdetek is sok örömet okoztak, a kiskertben és fóliasátorban számos zöldség termelt meg, mint karalábé, karfiol, uborka, sárgarépa, kerek cukkini, paradicsom, paprika, fejes saláta, jégsaláta, tépősaláta, díszítőpetrezselyem, szárzeller.

A rukkolát és újkrumplit már mind értékesítették is. A környékbeli éttermek számára ajánlották a termékeiket, s néhányuk már állandó vevőnek is számít a kitűnő minőségű, kiszállított ökológiai termékekre. A felvevői piac bővítése persze szükséges lesz, mint ahogy saját helyi piac létrehozása is az elképzelések között van. Ezt kell megelőzze az éttermek, büfék, panziók körében végzett igényfelmérés a minőségi biotermékekre. Mindez a Balaton-part minőségi vendéglátásának a fejlődését is elősegíti. A fő profil a zöldség- és gyümölcs termesztés és feldolgozás. Az adottságok nagyon jók, s ha a partnerség és helyi közösségi együttműködés is megvalósul, a növekedésnek nem lesz akadálya. Az hogy a településen ennyi ember összefogott, máris pozitív hatást váltott ki. A helyi foglalkoztatás, a helyi termékek értékesítése a helyi közösség gyarapodását is jelenti a jövőben.

Nemzeti Kulturális Alap

Magyar Népfőiskolai Társaság

1138 Budapest, Révész u. 2/c

Tel.: 06 (20) 610 05 06

www.nepfoiskola.hu

mnt@nepfoiskola.hu